

Луганщина
МОЯ

ПРИВІТНА, РІЗНОМАНІТНА, МОЯ.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку проєкту змін до Стратегії розвитку Луганської області на 2021–2027 роки

2021 р.
м. Сєвєродонецьк

ЗМІСТ	СТОР
1. Методологія проведення стратегічної екологічної оцінки	3
1.1. Нормативно-правова база проведення стратегічної екологічної оцінки в Україні	3
1.2. Етапи проведення стратегічної екологічної оцінки	3
2. Зміст та основні цілі Стратегії розвитку Луганської області на 2021–2027 роки та проекту змін до неї	6
2.1. Стратегічне бачення Луганської області	7
2.2. Стратегічні, операційні цілі та завдання	7
2.3. Аналіз відповідності цілей Стратегії цілям державної екологічної політики	11
2.4. Цільовий аналіз Стратегії на відповідність цілям з охорони довкілля, у тому числі здоров'я населення	14
3. Оцінка екологічної ситуації в Луганській області	17
3.1. Загальна екологічна ситуація	17
3.2. Поводження з відходами	49
3.3. Загрози від окупованих територій	51
3.4. Охорона здоров'я	51
4. SWOT-аналіз екологічної ситуації в Луганській області	53
5. Аналіз альтернативних сценаріїв екологічної ситуації в регіоні	54
6. Оцінка наслідків реалізації Стратегії розвитку Луганської області на 2021–2027 роки на довкілля	55
7. Моніторинг наслідків для довкілля від реалізації Стратегії розвитку Луганської області на 2021–2027 роки	60
8. Резюме	63

1. Методологія проведення стратегічної екологічної оцінки

1.1. Нормативно-правова база проведення стратегічної екологічної оцінки в Україні

Основними міжнародними правовими документами щодо стратегічної екологічної оцінки (далі – СЕО) є Протокол про СЕО до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (від 01.07.2015 №562-VIII), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Засади екологічної політики України визначені Законом України від 28.02.2019 № 2697 «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року». Безпосередньо проведення СЕО регламентується Законом України від 20.03.2018 № 2354 «Про стратегічну екологічну оцінку» та наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 «Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування».

1.2. Етапи проведення СЕО

1.2.1. Визначення обсягу СЕО.

Для визначення обсягу досліджень, методів екологічної оцінки, рівня деталізації інформації, що має бути включена до звіту про СЕО, Департаментом економічного розвитку та зовнішньоекономічної діяльності облдержадміністрації (далі – Департамент) розроблено заяву про визначення обсягу СЕО проекту змін до Стратегії розвитку Луганської області на 2021–2027 роки (далі – Стратегія), у зв'язку з приведенням у відповідність до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, яку 17.12.2020 оприлюднено на офіційній вебсторінці облдержадміністрації та оголошено її громадські обговорення в термін до 31.12.2019. Листом від 17.12.2020 № 09/02-29/02058 заяву направлено до Департаменту комунальної власності, земельних, майнових відносин, екології та природних ресурсів та Департаменту охорони здоров'я облдержадміністрації. У встановлений термін пропозицій та зауважень від громадськості не надійшло. Департаментом комунальної власності, земельних, майнових відносин, екології та природних ресурсів облдержадміністрації надано інформацію щодо уточнення кількості та площі об'єктів та територій природно-заповідного фонду та описано методологію проведення процедури СЕО.

1.2.2. Складання звіту про СЕО.

Після закінчення громадських обговорень та отримання інформації від вищезазначеного департаменту облдержадміністрації забезпечено складання звіту про СЕО, який містить інформацію про: зміст та цілі Стратегії, її зв'язок з іншими документами державного планування; характеристику та прогнозні зміни стану довкілля, у тому числі здоров'я населення; опис екологічних проблем регіону; опис наслідків для довкілля та заходи для зменшення

негативних наслідків реалізації Стратегії; аналіз альтернативних сценаріїв стану екологічної ситуації; заходи моніторингу наслідків реалізації Стратегії; інформацію щодо транскордонних наслідків; резюме.

1.2.3. Проведення громадського обговорення.

Звіт про СЕО оприлюднюється на вебсайті облдержадміністрації з метою одержання та врахування зауважень і пропозицій громадськості протягом терміну громадських обговорень, що повинні тривати не менш ніж 30 днів з дня оприлюднення повідомлення.

Повідомлення про оприлюднення звіту про СЕО публікується не менше як в двох друкованих засобах масової інформації та розміщується на вебсайті облдержадміністрації.

4) необхідність проведення транскордонних консультацій щодо проєкту документа державного планування.

Громадськість у межах строку громадського обговорення має право подати в письмовій формі (у тому числі в електронному вигляді) зауваження і пропозиції до звіту про СЕО. Усі зауваження і пропозиції до зазначеного звіту, одержані протягом встановленого строку, підлягають обов'язковому розгляду, за результатами якого враховуються або мотивовано відхиляються. Пропозиції і зауваження, подані після встановленого строку, не розглядаються.

За результатами громадського обговорення готується довідка, до якої додаються протокол громадських слухань (у разі проведення) та письмові матеріали, отримані в результаті громадського обговорення.

1.2.4. Консультації з органами виконавчої влади у процесі СЕО.

Проєкт Стратегії, звіт про СЕО та повідомлення про оприлюднення цих документів подаються Департаментом (на паперових носіях та в електронному вигляді) до Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, Міністерства охорони здоров'я України, Департаменту комунальної власності, земельних, майнових відносин, екології та природних ресурсів та Департаменту охорони здоров'я облдержадміністрації.

Зазначені органи після отримання проєкту документа державного планування та звіту про СЕО протягом п'яти робочих днів розміщують повідомлення про оприлюднення проєкту документа державного планування на своєму офіційному веб-сайті із зазначенням замовника та у строк, що не перевищує 30 днів з дня отримання, подають Департаменту в письмовій формі зауваження і пропозиції до проєкту документа державного планування та звіту про СЕО. Усі зауваження і пропозиції зазначених органів, одержані протягом встановленого строку, підлягають обов'язковому розгляду Департаментом та врахуванню або вмотивованому відхиленню. За результатами консультацій готується довідка, в якій підсумовуються отримані зауваження і пропозиції та зазначається, яким чином вони враховані у документі державного планування та звіті про СЕО, а також обґрунтовується обрання саме цього документа державного планування у тому вигляді, в якому він запропонований до затвердження, серед інших виправданих альтернатив, представлених до

розгляду. До довідки додаються письмові матеріали, отримані в результаті громадського обговорення.

1.2.5. Транскордонні консультації.

Транскордонні консультації держави походження проводяться у випадках, передбачених міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Якщо Міністерство охорони здоров'я України, Департамент комунальної власності, земельних, майнових відносин, екології та природних ресурсів та Департамент охорони здоров'я облдержадміністрації вважають, що виконання документа державного планування ймовірно матиме наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, зачепленої держави, вони невідкладно інформують про це Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, яке в свою чергу, якщо вважає, що виконання документа державного планування ймовірно матиме наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, зачепленої держави, або якщо зачеплена держава цього вимагає, подає зачепленій державі копію проекту документа державного планування разом із звітом про СЕО (або його частину, що не містить інформації, яка становить державну таємницю) та визначає строк, протягом якого зачеплена держава має повідомити про своє бажання (небажання) взяти участь у транскордонних консультаціях. Такий строк не може становити менш як 30 днів з дня інформування зачепленої держави. Про необхідність проведення транскордонних консультацій замовник повідомляється письмово. Документ державного планування не затверджується (не приймається) до завершення процедури транскордонних консультацій та врахування їх результатів.

1.2.6. Інформування.

Департамент протягом п'яти робочих днів з дня затвердження документа державного планування розміщує на своєму офіційному веб-сайті затверджений документ державного планування, заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування, довідки про консультації та про громадське обговорення і письмово повідомляє про це Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України.

2. Зміст та основні цілі Стратегії розвитку Луганської області на 2021–2027 роки та проєкту змін до неї

Стратегія розвитку Луганської області на 2021–2027 роки затверджена розпорядженням голови обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 26.03.2020 № 246. Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» щодо Стратегії було проведено стратегічну екологічну оцінку та складено звіт про СЕО від 11.02.2020. Резюме звіту визначено, що реалізація цілей та завдань Стратегії з великою мірою ймовірності не призведе до виникнення нових негативних впливів на довкілля, у т. ч. на здоров'я населення

Доцільність внесення змін до Стратегії обумовлена необхідністю приведення її у відповідність до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки, що визначено відповідною постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695, а також утворенням районів та територіальних громад відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 № 717-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Луганської області» та постанови Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-IX «Про утворення та ліквідацію районів».

Проєкт Стратегії передбачає наступні зміни:

- до розділу 2 «Загальна характеристика регіону» до пункту «Система адміністративно-територіального устрою» внесено оновлену інформацію про кількість адміністративно-територіальних одиниць;
- до розділу 3 «Сучасні виклики для України і Луганської області» включено новий виклик «Пандемія гострої респіраторної хвороби Covid-19» та його опис;
- у розділі 4 «Аналіз сильних сторін, можливостей розвитку, слабких сторін та загроз розвитку Луганської області (SWOT-аналіз)» до викликів та ризиків додано пункт «Пандемія гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» та його опис;
- у розділі 8 до Стратегічної цілі 2 «Відновлення критичної інфраструктури регіону» додано опис виклику «Пандемія гострої респіраторної хвороби COVID-19», очікуваний результат «достатня кількість кваліфікованих медичних кадрів» та індикатор «кількість кваліфікованих медичних робітників»;
- у розділі 8 до Стратегічних цілей № 2, 3, 4 додано нові орієнтовні сфери реалізації проєктів до завдань Стратегії, що стосуються гендерно-орієнтованого підходу, соціального захисту вразливих верств населення;
- у розділі 8 до оперативної цілі 3.3 Стратегічної цілі № 3 додано нове завдання 3.3.6 «сприяти відновленню території, яка постраждала від пожеж 2020 року та посиленню заходів з протипожежної безпеки у лісних масивах»;
- у розділі 10 «Узгодженість Стратегії з програмними та стратегічними документами» відкориговано стратегічні та оперативні цілі затвердженої Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки.

Стратегічні та оперативні цілі Стратегії залишилися незмінними.

Оскільки зазначені зміни не вплинули на цілі та завдання Стратегії, вони суттєво не впливають на процедуру стратегічної екологічної оцінки проєкту змін до Стратегії.

Метою оновленої Стратегії є підвищення рівня життя кожного мешканця області в згуртованій, децентралізованій, конкурентоспроможній і демократичній Україні. Стаття 3 Конституції України встановлює: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю». Саме тому державна і регіональні політики в Україні мають спрямовуватись на людину, на задоволення її інтересів, створення умов для її повноцінного розвитку, безпечного та комфортного середовища для проживання.

Стратегія підготовлена на основі детального аналізу викликів, тенденцій розвитку Луганської області за останні 5 років, виявлення проблем, які потребують особливої опіки з боку державних, регіональних та місцевих органів влади та визначення стратегічних та операційних цілей, реалізація яких дозволить досягнути поставленої мети - підвищення якості життя кожного мешканця Луганської області.

Стратегія враховує кращий європейський досвід та підходи до регіонального розвитку, закладені в Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки. Стратегічні цілі Стратегії в повній мірі узгоджуються зі стратегічними цілями Державної стратегії регіонального розвитку.

Стратегія є головним планувальним документом для просторової реалізації секторальних стратегій розвитку, координації державної і регіональної політик, досягнення кращого ефекту використання державних, регіональних та місцевих ресурсів в територіальних громадах в інтересах людини, єдності держави та збереження ресурсів для прийдешніх поколінь.

2.1. Стратегічне бачення Луганської області

Луганщина – СВІТАНОК УКРАЇНИ, прикордонний регіон гідного рівня життя, ефективного управління та сталого розвитку. Безпечна, комфортна територія із динамічним розвитком високотехнологічних хімічних та агропромислових кластерів. Науково-дослідний центр розвитку із активним підприємництвом та гендерно-орієнтованою політикою. Територія вмотивованих творчих людей, ефективних партнерств та нових можливостей. Соціально-згуртована спільнота загальноукраїнської єдності з європейськими цінностями. Історичний та культурний центр поєднання індустріальних традицій та слобожанської родинної пам'яті!

2.2. Стратегічні, операційні цілі та завдання

Щоб досягнути бажаного Бачення на основі конкурентних переваг громади, Стратегією визначено чотири стратегічних напрями розвитку.

Стратегічна ціль 1. Економічне зростання регіону: конкурентоспроможність, смарт-спеціалізація, сприятливе бізнес-середовище.

Стратегічна ціль 2. Відновлення критичної інфраструктури регіону.

Стратегічна ціль 3. Ефективне управління, орієнтоване на людину.

Стратегічна ціль 4. Безпека, національна ідентичність та цілісний інформаційний простір.

Обрані стратегічні цілі будуть реалізовані через систему операційних цілей. Їх реалізація передбачає конкретизацію операційних цілей та завдань як для соціально-економічної системи регіону загалом, так і для окремих територій – районів та об'єднаних територіальних громад.

Структура стратегічних, операційних цілей та завдань Стратегії

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
1. Економічне зростання регіону: конкурентоспроможність, смарт-спеціалізація, сприятливе бізнес-середовище	1.1. Розвиток інноваційних галузей економіки з високою доданою вартістю	1.1.1. Сприяти сталому розвитку галузей промисловості з високою доданою вартістю з урахуванням принципів недискримінації та гендерної рівності
		1.1.2. Підтримати розвиток регіональної інноваційної екосистеми
	1.2. Розвиток сільських територій на базі партнерств та кооперації	1.2.1. Сприяти підвищенню продуктивності та ефективності сільського господарства
		1.2.2. Сприяти підвищенню ефективності переробки сільськогосподарської продукції
	1.3. Системна підтримка бізнесу та його диверсифікація	1.3.1. Надавати підтримку для розвитку малого та середнього підприємництва (МСП) та сприяти самозайнятості населення з фокусом на підтримку жінок, молоді та представників вразливих груп
		1.3.2. Розвинути туристично-рекреаційну інфраструктуру та туристичні продукти з урахуванням вимог інклюзивності
		1.3.3. Сприяти реіндустріалізації та модернізації вугледобувної галузі регіону
		1.3.4. Наблизити систему підготовки кадрів у відповідність до потреб регіональної економіки з урахуванням принципів недискримінації та гендерної рівності
		1.3.5. Підвищити інвестиційну привабливість та сприяти міжнародній промоції регіону
	2. Відновлення критичної інфраструктури регіону	2.1. Відновлення інфраструктури: логістика, енергозабезпечення
2.1.2. Відновити транспортно-логістичну інфраструктуру та покращити транспортне сполучення з урахуванням вимог інклюзивності		
2.2. Відновлення та розвиток регіональної		2.2.1. Відновити та розбудувати систему надання спеціалізованої медичної допомоги

	системи надання послуг населенню	<p>з урахуванням принципів недискримінації та гендерної рівності</p> <p>2.2.2. Покращити доступ до якісних соціальних послуг на території, прилеглій до зони розмежування з урахуванням принципів недискримінації та гендерної рівності</p> <p>2.2.3. Відновити та розбудувати регіональну інфраструктуру для надання соціальних послуг з урахуванням принципів недискримінації та гендерної рівності</p>
3. Ефективне управління, орієнтоване на людину	3.1. Ефективне управління, комунікації та партнерства	3.1.1. Удосконалити управління регіональним розвитком з урахуванням принципів недискримінації та гендерної рівності
		3.1.2. Сприяти розвитку демократичних інструментів в системі управління з урахуванням принципів недискримінації та гендерної рівності
		3.1.3. Сприяти формуванню ефективної системи міжрегіонального партнерства
	3.2. Сприяння розвитку інфраструктури надання послуг	3.2.1. Відновити та розбудувати інфраструктуру інституцій обласного підпорядкування з урахуванням принципів недискримінації та гендерної рівності
		3.2.2. Сприяти розвитку інфраструктури та надання послуг в громадах на засадах співфінансування з урахуванням принципів недискримінації та гендерної рівності
	3.3. Безпечне, енерго-, ресурсозберігаюче та енергоефективне середовище	3.3.1. Створити систему поводження з твердими побутовими відходами
		3.3.2. Сприяти раціональному використанню водних ресурсів та зменшенню забруднення природного середовища скидами стічних вод
		3.3.3. Створити системи спостережень за забрудненням навколишнього природного середовища відповідно до вимог Директив ЄС
		3.3.4. Сприяти енергоефективності та розвитку альтернативної енергетики
		3.3.5 Сприяти охороні та розширенню мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення
3.3.6. Сприяти відновленню території, яка постраждала від пожеж 2020 року та посиленню заходів з протипожежної безпеки у лісних масивах		
4. Безпека, національна	4.1. Безпечна територія	4.1.1. Створити безпечні умови для проживання та пересування територією

ідентичність та цілісний інформаційний простір		області з урахуванням гендерно-орієнтованого підходу
	4.2. Формування системи цінностей на засадах загальноукраїнської єдності та соціальної згуртованості	4.2.1. Активізувати інформаційні кампанії та сприяти протидії пропаганді російських телеканалів
		4.2.2. Сприяти формуванню активного громадянського суспільства з урахуванням гендерно-орієнтованого підходу
	4.3. Інформаційний простір регіону	4.3.1. Забезпечити покриття телерадіоканалами території області
		4.3.2. Сприяти розбудові «Єдиного цифрового простору» в регіоні

2.3. Аналіз відповідності цілей Стратегії цілям державної екологічної політики

Законом України від 28.02.2019 № 2697 «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» визначено перелік стратегічних цілей державної екологічної політики:

Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва.

Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України.

Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України.

Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення.

Ціль 5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління.

Аналіз відповідності цілей Стратегії стратегічним цілям державної екологічної політики, визначеним Основними засадами (стратегією) державної екологічної політики України на період до 2030 року, представлено в таблиці 1.

Таблиця 1. Аналіз відповідності цілей Стратегії стратегічним цілям державної екологічної політики

Стратегічні цілі державної екологічної політики	Стратегічні цілі Стратегії			
	Економічне зростання регіону: конкурентоспроможність, смарт-спеціалізація, сприятливе бізнес-середовище	Відновлення критичної інфраструктури регіону	Ефективне управління, орієнтоване на людину	Безпека, національна ідентичність та цілісний інформаційний простір
1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	+	+	++	0
2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	0	+	++	0
3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття	+	+	++	0

рішень щодо соціально-економічного розвитку України				
4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення	0	+	++	+
5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління	0	0	++	+

Для оцінки відповідності цілей використовувалася наступна шкала:

- «++» – цілі Стратегії узгоджені зі стратегічними цілями державної екологічної політики;
- «+» – цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики принципово узгоджуються, проте не узгоджені в Стратегії. Необхідно тісніше пов'язати цілі на наступних етапах планування та/або на рівні заходів;
- «0» – цілі Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики нейтральні по відношенню одні до одних;

Стратегічна ціль 1 «Економічне зростання регіону: конкурентоспроможність, смарт-спеціалізація, сприятливе бізнес-середовище» передбачає підтримку розвитку регіональної й місцевої економіки шляхом ефективного використання наявного потенціалу та конкурентних переваг провідних підприємств області, формування сприятливого інвестиційного середовища, створення умов для активізації інноваційних процесів та модернізації реального сектору економіки, підвищення конкурентоспроможності регіону, у тому числі за рахунок реіндустріалізації та модернізації вугледобувної галузі регіону. Аналіз свідчить, що ця ціль Стратегії та стратегічні цілі державної екологічної політики принципово узгоджуються. Разом з тим, потрібно пов'язати цілі на рівні заходів, зокрема у частині дотримання принципів сталого розвитку при використанні природно-ресурсного потенціалу регіону, адже в області у значних масштабах здійснюються добування природних ресурсів, промислового рубка лісу тощо.

Стратегічна ціль 2 «Відновлення критичної інфраструктури регіону» передбачає забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону та якісного життя людей шляхом відновлення та розбудови критичної інфраструктури регіону, у тому числі на прилеглих до зони конфлікту

територіях. В рамках виконання цієї очікується інтеграція регіональної енергосистеми в єдину державну, приєднання регіональної залізниці до залізничної системи України шляхом будівництва залізничної гілки, відновлення дорожньої інфраструктури, відновлення та розбудова системи надання спеціалізованої медичної допомоги та соціальних послуг через підтримку інфраструктури (дошкільні заклади, школи, медичні заклади I рівня, установи та заклади соціального обслуговування, заклади культури, спортивна інфраструктура, пошта тощо), модернізація системи централізованого водопостачання та водовідведення населених пунктів. Виконання завдань стратегічної цілі 2 передбачає вплив на екосистему через будівництво залізничної гілки, прокладання ліній електропередач та функціонування систем водозабору та водовідведення.

Стратегічна ціль 3 спрямована на підвищення якості життя людей шляхом забезпечення надання якісних і доступних публічних послуг мешканцям, зменшення забруднення природного середовища та ефективного управління регіональним розвитком із застосуванням демократичних інструментів управління та принципів кооперації. В рамках реалізації цієї цілі передбачено виконання основних заходів сфери охорони довкілля: будівництво об'єктів з поводження з твердими побутовими відходами, скорочення кількості відходів, їх збирання, перевезення, сортування, зберігання, оброблення, перероблення, утилізацію, видалення, знешкодження і захоронення, будівництво та модернізація системи централізованого водопостачання та водовідведення населених пунктів, очищення шахтних вод області, впровадження систем спостереження за станом довкілля та використання хімічних речовин в сільському господарстві, розвиток альтернативної енергетики, розширення територій природно-заповідного фонду. Зазначена ціль Стратегії максимально узгоджується із стратегічними цілями державної екологічної політики.

Стратегічна ціль 4 спрямована на забезпечення безпеки людей та формування загальноукраїнської єдності та соціальної згуртованості шляхом забезпечення безпечних умов проживання та пересування мешканців територією області, розбудови інформаційного простору регіону та активного громадянського суспільства. За масштабами розвитку техногенної сфери, насиченістю техногенно небезпечними підприємствами Луганська область посідає одне з перших місць в Україні, а за основними видами небезпеки по регіонах, з урахуванням щільності населення, вона входить до групи регіонів з критичним рівнем небезпеки виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру. Також пріоритетним напрямком є сприяння організації гуманітарного розмінування на територіях та акваторіях регіону, у тому числі об'єктах природно-заповідного фонду. Зазначена ціль Стратегії частково узгоджується із стратегічними цілями державної екологічної політики.

2.4. Цільовий аналіз Стратегії на відповідність цілям з охорони довкілля, у тому числі здоров'я населення

Результати аналізу цілей та завдань Стратегії на відповідність основним сферам охорони довкілля наведені в таблиці 2.

Таблиця 2. Аналіз відповідності цілей та завдань Стратегії основним сферам охорони довкілля

Сфера охорони довкілля	Стратегічна ціль	Оперативна ціль	Завдання
Управління відходами	1. Економічне зростання регіону: конкурентоспроможність, смарт-спеціалізація, сприятливе бізнес-середовище	1.3. Системна підтримка бізнесу та його диверсифікація	1.3.3. Сприяти реіндустріалізації та модернізації вугледобувної галузі регіону
	3. Ефективне управління, орієнтоване на людину	3.3. Безпечне, енерго-, ресурсозберігаюче та енергоефективне середовище	3.3.1. Створити систему поводження з твердими побутовими відходами
Атмосферне повітря	1. Економічне зростання регіону: конкурентоспроможність, смарт-спеціалізація, сприятливе бізнес-середовище	1.3. Системна підтримка бізнесу та його диверсифікація	1.3.3. Сприяти реіндустріалізації та модернізації вугледобувної галузі регіону
	3. Ефективне управління, орієнтоване на людину	3.3. Безпечне, енерго-, ресурсозберігаюче та енергоефективне середовище	3.3.3. Створити системи спостережень за забрудненням навколишнього природного середовища відповідно до вимог Директив ЄС 3.3.4. Сприяти енергоефективності та розвитку альтернативної енергетики
Водні ресурси	3. Ефективне управління, орієнтоване на людину	3.3. Безпечне, енерго-, ресурсозберігаюче та енергоефективне середовище	3.3.2. Сприяти раціональному використанню водних ресурсів та зменшенню забруднення природного середовища скидами стічних вод 3.3.3. Створити системи спостережень за забрудненням навколишнього природного середовища відповідно до вимог Директив ЄС

	1. Економічне зростання регіону: конкурентоспроможність, смарт-спеціалізація, сприятливе бізнес-середовище	1.3. Системна підтримка бізнесу та його диверсифікація	1.3.3. Сприяти реіндустріалізації та модернізації вугледобувної галузі регіону
Об'єкти та території природно-заповідного фонду та рекреаційного значення	1. Економічне зростання регіону: конкурентоспроможність, смарт-спеціалізація, сприятливе бізнес-середовище	1.3. Системна підтримка бізнесу та його диверсифікація	1.3.2. Розвинути туристично-рекреаційну інфраструктуру та туристичні продукти з урахуванням вимог інклюзивності
	2. Відновлення критичної інфраструктури регіону	2.1. Відновлення інфраструктури: логістика, енергозабезпечення	2.1.1. Забезпечити стале енергопостачання та підвищити рівень енергетичної безпеки
	3. Ефективне управління, орієнтоване на людину	3.3. Безпечне, енерго-, ресурсозберігаюче та енергоефективне середовище	3.3.5 Сприяти охороні та розширенню мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення 3.3.6. Сприяти відновленню території, яка постраждала від пожеж 2020 року та посиленню заходів з протипожежної безпеки у лісних масивах
Здоров'я населення	2. Відновлення критичної інфраструктури регіону	2.2. Відновлення та розвиток регіональної системи надання послуг населенню	2.2.1. Відновити та розбудувати систему надання спеціалізованої медичної допомоги з урахуванням принципів недискримінації та гендерної рівності
			2.2.2. Покращити доступ до якісних соціальних послуг на території, прилеглий до зони розмежування з урахуванням принципів недискримінації та гендерної рівності
	2.2.3. Відновити та розбудувати регіональну інфраструктуру для надання соціальних послуг з урахуванням принципів недискримінації та гендерної рівності		
3. Ефективне управління, орієнтоване на людину	3.2. Сприяння розвитку інфраструктури надання послуг	3.2.1. Відновити та розбудувати інфраструктуру інституцій обласного підпорядкування з урахуванням принципів недискримінації та гендерної рівності 3.2.2. Сприяння розвитку інфраструктури та надання	

			послуг в громадах на засадах співфінансування з урахуванням принципів недискримінації та гендерної рівності
	4. Безпека, національна ідентичність та цілісний інформаційний простір	4.1. Безпечна територія	4.1.1. Створити безпечні умови для проживання та пересування територією області з урахуванням гендерно-орієнтованого підходу

3. Оцінка екологічної ситуації в Луганській області

3.1. Загальна екологічна ситуація

Луганська область є промислово розвиненим регіоном України. Висока урбанізація, багатогалузева промисловість створюють ряд екологічних проблем, які впливають на якість життя населення і умови господарювання. Донбас за 200 років своєї індустріальної історії принципово змінив екологічні параметри навколишнього середовища, це головні життєзабезпечуючі ресурси — приземна атмосфера, поверхнева вода, підземна вода, біосфера і надра. Тут було вилучено до 12 мільярдів метрів кубічних порід разом з вугіллям на площі до 20 тисяч квадратних кілометрів, приблизно 8 тисяч квадратних кілометрів, де зосереджено населення, з осіданням поверхні, з порушенням поверхневих об'єктів, річок, був порушений режим підземних вод. Приблизно на 5 % індустріальної території Донбасу формувалося до 40 % викидів — повітряних, водних, твердих відходів від загального об'єму по Україні. Техногенне навантаження на воду, повітря, надра було в 5-10 разів більше, ніж в середньому по території України.

У результаті проведення військових дій на території області більшість промислових підприємств-забруднювачів навколишнього природного середовища залишилися на тимчасово окупованій території. Підконтрольна Уряду України територія області є здебільшого сільськогосподарським регіоном.

Атмосферне повітря

На території Луганської області розташовані підприємства енергетичної, вугільної, хімічної промисловості. Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря залежать від обсягів виробництва підприємств та використання у виробництві застарілого енергоємного обладнання та технологій, відсутність ефективних технологій уловлювання забруднюючих речовин. Вагомий вплив на стан атмосферного повітря має виконання природоохоронних заходів, оновлення зношеного устаткування, заміна застарілих технологій більш сучасними.

На території області, підконтрольній українській владі, найбільшими забруднювачами довкілля (в контексті найбільшого впливу на стан повітряного басейну) є: ВП «Луганська теплова електрична станція» ТОВ «ДТЕК Східенерго», ПрАТ «Севєродонецьке об'єднання АЗОТ», ПрАТ «ЛИНІК».

За видами економічної діяльності лідером по викидах забруднюючих речовин є постачання електроенергії.

Динаміка викидів в атмосферне повітря області наведена у таблиці 3.

Таблиця 3. Динаміка викидів в атмосферне повітря області

Рік	Викиди в атмосферне повітря, тис. т		Щільність викидів у розрахунку на 1 км ² , т	Обсяги викидів у розрахунку на 1 особу, кг	
	Всього	у тому числі			
		стаціонарними джерелами			пересувними джерелами
2014 ¹	244,5	197,8	46,7	7,4	88,7

2015 ¹	133,0	115,2	17,8	4,3	52,0
2016 ¹	155,5	155,5	*	5,8	70,7
2017 ¹	75,1	75,1	*	2,8	34,4
2018 ¹	46,7	46,7	*	1,7	21,6
2019 ¹	37,3	37,3	*	1,4	17,4

* Розрахунки обсягів викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря від пересувних джерел не проводились.

¹ Без урахування частини тимчасово окупованої території у Луганській області

Порівняння показників викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення у Луганській області з відповідними показниками вибраних областей України відображено в таблиці 4.

Таблиця 4. Порівняння показників викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення у Луганській області з відповідними показниками вибраних областей України за 2019 рік.

Область	Обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, тис. т
Донецька	773,5
Луганська	37,4
Миколаївська	12,1
Рівненська	9,9
Черкаська	51,8

ДУ «Луганський обласний лабораторний центр МОЗ України у 2019 р. моніторинг за станом атмосферного повітря здійснювався в 12 населених пунктах на 7-и адміністративних територіях області на 14 постах спостережень, із них 4-х стаціонарних постах. Усього в населених пунктах області у 2019р. було досліджено 8507 проб атмосферного повітря.

Обсяг досліджень в міських поселеннях складав 90,6 % (7709) проб від загального обсягу досліджень. В атмосферному повітрі населених пунктів в сільській місцевості здійснювались епізодичні дослідження за рівнями вмісту забруднювальних хімічних речовин, усього було досліджено 348 проб атмосферного повітря (визначались разові концентрації пилу, діоксиду азоту, сірчистого ангідриду, вуглецю оксиду, формальдегіду і фенолу), перевищень ГДК (гранично допустимі концентрації) не виявлено.

В цілому 83,3 % (6711 із 8507) досліджень за рівнями забруднення атмосфери хімічними речовинами було виконано на стаціонарних постах у містах Северодонецьку, Лисичанську та Рубіжне за добовою програмою спостережень згідно РД-89.

Перевищення ГДК забруднюючих речовин в атмосферному повітрі, встановлених Гігієнічним регламентом «Гранично допустимі концентрації

хімічних і біологічних речовин в атмосферному повітрі населених місць», затвердженим наказом МОЗ України 14 січня 2020р. № 52, виявлено в 3,6 % досліджених проб (2018 р.- 2,9 % проб). На стаціонарних постах питома вага проб з перевищенням ГДК виявлена в 4,5 % досліджених проб (2018 р.-3,4 %).

В цілому по області до числа хімічних речовин, які в атмосферному повітрі перевищували гранично допустимі концентрації відносились сірчистий ангідрид (18,1 % нестандартних проб), пил недиференційований за складом (2,41 % нестандартних проб), формальдегід (1,7 % нестандартних проб), феноли (0,77 % нестандартних проб), азоту діоксид (0,28 % нестандартних проб).

Перевищення ГДК забруднюючих речовин в атмосферному повітрі було зареєстровано у містах Лисичанську, Рубіжне та Сєверодонецьку, що входять до Лисичансько-Сєверодонецької агломерації і на території яких сконцентровані підприємства хімічної, нафтохімічної, гірничодобувної галузей та має місце підвищена інтенсивність руху транспортних засобів в межах житлової забудови.

Водокористування та водовідведення

Багато населених пунктів та районів області продовжують визначати постачання води як найбільш нагальну потребу. У 2018 році принаймні 27 % населення, яке проживає поблизу «лінії розмежування», відчували щоденні або щотижневі перебої з водопостачанням. Водночас, у зв'язку з відсутністю фінансування, передбаченого Планом гуманітарного реагування (ПГР) на 2018 рік, кількість осіб, які отримують воду з водовозів, знизилася з 12 % у 2017 році до 7 % у 2018 році. Більшість об'єктів інфраструктури водопостачання, включаючи трубопроводи, насоси та очисні споруди, знаходяться у критичному стані.

Системи водовідведення та водоочисні споруди, вік яких в деяких випадках може досягати 70 років, також працюють з перебоями, що може призводити до забруднення води. В межах 5 кілометрів від «лінії розмежування» приблизно 56 % людей використовують туалети, під'єднані до каналізаційної системи. При цьому 18 % використовують відстійники, а 32 % користуються вуличними вбиральнями, і для сільської місцевості цей показник становить 69 %.

Щорічно на гідрографічній мережі підконтрольної території області може формуватися поверхневих вод 868,21 млн куб. м в середній по водності рік. Луганська область у басейні Сіверського Донця є найбільш навантаженою територією. Забезпеченість місцевими водними ресурсами в області на 1 кв. км складає 47,94 тис. куб. м, в той час як по Україні – 86,8 тис. куб. м/рік.

Природний режим річок викривляється впливом господарської діяльності. На території області в річки попадає значна кількість шахтних вод (близько 52 млн куб. м в рік), що впливає на їх режим, особливо загострилася ситуація в період закриття шахт.

Джерелами водопостачання населення та галузей економіки в області є поверхневі води басейнів річок Сіверського Донця і Приазов'я та підземні води. Основним поверхневим джерелом прісної води на території області є р. Сіверський Донець з притоками, але потреби області в воді за рахунок місцевого стоку покриваються не повністю. На основі Інтегрального показника

якості води поверхневі води у створах вздовж водотоку річки Сіверський Донець відносяться до III класу якості 4 категорії «задовільні, слабо забруднені», а у гирлах приток Верхня Біленька і Нижня Біленька – до III класу якості 5 категорії «посередні, помірно забруднені».

Підземні води у структурі водоспоживання складають 54 %. Техногенна завантаженість територій, на яких поширені підземні води, здійснює виключно негативний вплив на їх якість: витоки з водопровідних і каналізаційних мереж, фільтруючі вигрібні ями, інфільтрація забруднених вод з промислових майданчиків промпідприємств тощо призводить до погіршення якості води, що міститься у водоносних горизонтах. Найбільші осередки забруднення підземних вод в Луганській області розташовані в районі підприємств Лисичано-Рубіжанського виробничого регіону та м. Щастя.

За даними державного обліку водокористування за формою № 2ТП-водгосп (річна) водокористування в Луганській області у 2018 році здійснювали 173 водокористувача, у тому числі по галузях економіки: промисловість – 56 (32 % від загальної кількості водокористувачів), сільське господарство – 61 (35 %), комунальне господарство – 30 (17 %), інші галузі – 26 (16 %).

Всього на території Луганської області розташовано 4 водозабори, які здійснюють забір поверхневої води для потреб питного водопостачання населення (у т. ч. 1 резервний), з яких на території підконтрольній Україні розташовано 2 питних водозабори (у т. ч. 1 резервний) КП «Попаснянський районний водоканал».

Стан водного середовища

У гідрографічному відношенні вся територія Луганщини на підконтрольній території України розташована у межах басейну Сіверського Дінця – основної і найбільшої річки області, яка із загальною довжини 1073 км на протязі 233,9 км перетинає область з північно-західного у південно-східному напрямку.

Загальна водозбірна площа річок басейну Сіверського Дінця на підконтрольній території становить 18,07 тис. кв. км, де протікають 5 з 7-ми середніх річок, це лівобережні притоки – Красна, Айдар, Деркул, Повна та верхня частина Луганки, загальною довжиною 514,5 км, та 50 малих річок загальною довжиною 1150,6 км. Крім цього протікає 50 струмків загальною довжиною 183,3 км.

Річкова мережа в області слабо розвинута, коефіцієнт гущини річкової мережі складає 0,11 км/кв. км, що нижче середнього по Україні (0,39 км/кв. км). Найслабше розвинута в басейні р. Деркул.

Річки в області рівнинного типу з високою весняною повінню і низькою літньо-осінньою меженню. У посушливі роки на окремих ділянках малих річок спостерігається пересихання від декількох до 40 днів, а в суворі зими – перемерзання від 11 до 21 дня.

На підконтрольній території в різні роки розчищено 338,1 км русел річок.

В цілому гідрологічний режим річок характеризується нерівномірним розподілом стоку впродовж року — короточасним весняним водопіллям і тривалими низькими рівнями в період літньо-осінньої межени.

Поверхневий стік річок формується переважно за рахунок весняного сніготанення. Дощове живлення незначне, тому в літній період живлення річок забезпечується підземними водами.

Щорічно на гідрографічній мережі підконтрольної території області може формуватись поверхневих вод від 305,14 млн м³ в маловодний рік 95 % забезпеченості до 403,33 млн м³ в середній маловодний рік та 868,21 млн м³ в середній по водності рік, з яких 50-80 % припадає на період весняної повені та 18-30 % на літній період — це місцеві водні ресурси.

Луганська область у басейні Сіверського Дінця є однією з найбільш навантаженою територією. Забезпеченість місцевими водними ресурсами в області на 1 км² складає від 47,94 тис. м³ в середній по водності рік до 16,85 тис. м³ в рік 95 % забезпеченості, в той час, як середня по Україні - 86,8 тис. м³/рік; водозабезпеченість населення території в середній по водності рік становить 0,85 тис. м³/чол., в маловодний рік - 0,30 тис. м³/чол. Проти 1,01 тис. м³/чол. в середньому по Україні.

Природний режим річок викривляється впливом господарської діяльності. В результаті регулювання стоку ставками та водосховищами в рази зменшилась періодичність затоплення заплав.

Господарська діяльність, особливо скиди стічних і термальних вод, впливає також на льодовий режим річок. Максимальна товщина льоду на річках досягає до 73 см.

На території промислової частини області в річки попадає значна кількість шахтних вод, що впливає на їх режим хімічний склад води.

Джерелами водопостачання населення та галузей економіки в області є поверхневі та підземні води. Основним поверхневим джерелом прісної води на території області є р. Сіверський Донець.

У приходній статті водного балансу області значне місце займає транзитний стік, що потрапляє на територію області з сусідніх, вище розташованих областей.

Обсяг транзиту у середній рік орієнтовно становить 3278,84 млн м³/рік, у середній маловодний рік 75 % забезпеченості — 2347,64 млн м³/рік та у маловодний рік 95 % забезпеченості — 1406,88 млн м³/рік.

Динаміка водокористування за 2015-2017 роки наведена у таблиці 5.

Таблиця 5. Динаміка водокористування за 2017-2019 роки

Показники	Одиниця виміру	2017 рік	2018 рік	2019 рік
1	2	3	4	5
Забрано води з природних джерел, усього	млн м ³	79,11	95,61	96,93

у тому числі: поверхневої	млн м ³	36,55	47,98	47,61
підземної	млн м ³	42,56	47,63	49,32
морської	млн м ³	-	-	-
Забрано води з природних джерел у розрахунку на одну особу	м ³	-	-	-
Використано свіжої води, усього	млн м ³	50,56	64,09	64,12
у тому числі на потреби: господарсько-питні	млн м ³	13,78	13,40	12,11
виробничі	млн м ³	35,55	49,00	50,21
сільськогосподарські	млн м ³	-	-	-
зрошення	млн м ³	0,031	0,497	0,546
рибогосподарські	млн м ³	1,208	1,198	1,254
Використано свіжої води у розрахунку на одну особу	м ³	-	-	-
Втрачено води при транспортуванні	млн м ³	13,83	15,11	16,22
	% до забраної води	17	16	17
Скинуто зворотних вод, усього	млн м ³	42,8	43,76	40,5
у тому числі: у підземні горизонти	млн м ³	-	-	-
у накопичувачі	млн м ³	0,003	0,005	0,002
на поля фільтрації	млн м ³	0,592	0,693	0,071
у поверхневі водні об'єкти	млн м ³	41,50	42,93	39,74
не віднесених до водних об'єктів	млн м ³	0,727	0,829	0,720
Скинуто зворотних вод у поверхневі водні об'єкти, усього	млн м ³	41,50	42,93	39,74
з них: нормативно очищених, усього	млн м ³	1,883	3,004	3,052
у тому числі: на спорудах біологічного очищення	млн м ³	0,034	0,036	0,418
на спорудах фізико-хімічного очищення	млн м ³	-	-	-
на спорудах механічного очищення	млн м ³	1,849	2,968	2,635
нормативно (умовно) чистих без очищення	млн м ³	6,470	5,572	4,458
забруднених, усього	млн м ³	18,461	17,947	15,64
у тому числі: недостатньо очищених	млн м ³	17,01	16,99	15,64
без очищення	млн м ³	1,451	0,957	0,705
Без категорії (ШР)	млн м ³	14,68	16,40	16,59

Скинуто зворотних вод у поверхневі водні об'єкти у розрахунку на одну особу	млн м ³	-	-	-
---	--------------------	---	---	---

За даними державної обліку водокористування за формою № 2ТП-водгосп (річна) водокористування в Луганській області у 2019 році здійснювали 182 водокористувача, у тому числі по галузях економіки: промисловість – 57 (31 % від загальної кількості водокористувачів), сільське господарство – 65 (36 %), комунальне господарство – 33 (18 %), інші галузі – 27 (15 %).

Об'єм забору води з природних водних об'єктів (поверхневі та підземні) в басейні р. Сіверський Донець складав 96,93 млн куб. м, у тому числі по джерелах забору:

- поверхневих – 47,99 млн куб. м (49,1 % від загального забору води по області),

- підземних – 49,32 млн куб. м (50,9 % від загального забору води по області), з яких 17,79 млн куб. м шахтно-кар'єрних (36,1 % від загального забору підземних вод по області).

У 2019 році по Луганській області було використано 64,12 млн куб. м прісної води, у тому числі на потреби: питні і санітарно-гігієнічні – 12,11 млн куб. м (18,9 %), виробничі – 50,21 млн куб. м (78,3 %), зрошення – 0,546 млн куб. м (0,8 %), інші потреби – 1,254 млн куб. м (2 %) від загального використання води по області. Без вилучення на рибогосподарські потреби використано 1,223 млн куб. м.

Забір води провідними галузями економіки:

Промисловість. На її долю приходиться 35 % (33,85 млн куб. м) забору води з природних водних об'єктів, у тому числі підприємствами вугільної промисловості – 52,6 % (17,80 млн куб. м), електроенергетики – 23,9 % (8,081 млн куб. м), хімічної та нафтохімічної – 10,3 % (3,490 млн куб. м), деревообробної – 10,5 % (3,545 млн куб. м), інші – 2,7 %.

Комунальне господарство. На долю цієї галузі приходиться 63,3 % (61,36 млн куб. м) загального забору води з природних водних об'єктів.

Основним підприємством, яке здійснює забір води з поверхневих водних об'єктів для забезпечення водою споживачів Луганській області є КП «Попаснянський Районний Водоканал», яким у 2019 році з русла р. Сіверський Донець було забрано 33,93 млн куб. м, або 100 % забору з поверхневих джерел по галузі.

Сільське господарство. На долю цієї галузі припадає 1,4 % (1,373 млн куб. м) забору води з природних водних об'єктів.

Забруднення поверхневих вод.

Скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти та очистка стічних вод.

Кількість підприємств, які здійснювали скид зворотних вод до поверхневих водних об'єктів по Луганській області у 2019 році складала 28. Об'єм скиду становить 39,74 млн куб. м, у тому числі по категоріях якості:

- без очистки – 0,705 млн куб. м (1,8 %),

- недостатньо очищених – 14,94 млн. куб. м (37,6 %),
- нормативно очищених на очисних спорудах – 3,052 млн куб. м (7,7 %), в т.ч. біологічної очистки – 0,418 млн куб. м, механічної очистки – 2,635 млн куб. м,
- нормативно чистих без очистки – 4,458 млн. куб. м (11,2 %)
- шахтних вод без використання і без категорії якості – 16,59 млн куб. м (41,7 %)

Найбільший об'єм забруднених стічних вод до поверхневих водних об'єктів у 2019 році здійснювали підприємства: ЛКСП «Лисичанськводоканал» – 3,107 млн куб. м та КП «Рубіжанське ВУВКГ» – 2,213 млн куб. м, ПрАТ «Рубіжанський КТК» – 2,745 млн куб. м; ПрАТ «Сєверодонецьке об'єднання «Азот» – 5,112 млн куб. м.

Загальна потужність очисних споруд даних підприємств складає 179,5 млн м³, в т.ч. перед скидом у водні об'єкти – 171,4 млн м³.

У 2019 році Сіверсько-Донецьким басейновим управлінням водних ресурсів державний моніторинг поверхневих вод здійснювався в суббасейні річки Сіверський Донець відповідно до Постанов Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 (зі змінами) № 391 та від 19.09.2018 № 758, в т.ч. діагностичний моніторинг масивів поверхневих вод з метою встановлення їх хімічного стану в рамках розробки Плану управління річковим басейном Дону.

Державний моніторинг поверхневих вод в Луганській області здійснювався у 6 пунктах моніторингу на річках Сіверський Донець, р. Верхня Біленька, р. Борова, р. Красна, р. Хорина.

Вимірювання здійснювались за 37 показниками, в т.ч.:

- фізико-хімічними (у районах поверхневих питних водозаборів) – 12 показників (згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 758): температура, розчинений кисень, мінералізація, водневий показник, біологічне споживання кисню, хімічне споживання кисню, азот загальний, азот амонійний, азот нітритний, азот нітратний, фосфор загальний, фосфор ортофосфатів;

- забруднюючими речовинами для визначення хімічного стану масивів поверхневих вод – 9 показників (згідно з наказом Мінприроди від 06.02.2017 № 45): кадмій, свинець, ртуть, нікель, ДДТ, α -гексахлорциклогексан, трифлуралін, атразін, сімазін;

- специфічними для суббасейну Сіверського Дінця – 6 показників, у т.ч. 3 – визначеними на основі скринінгу: прометрін, цинк, жорсткість; 3 – речовини, що скидаються до поверхневих водних об'єктів у великій кількості: марганець, мідь, хром заг.;

- додатковими речовинами для питних пунктів моніторингу – 10 показників: зважені речовини, сульфати, хлориди, залізо заг., кобальт, СПАР, алюміній, кальцій, магній, нафтопродукти.

За результатами вимірювань у 2019 році спостерігається перевищення середньорічних концентрацій показників відносно ГДК риб. (згідно

«Узагальненого переліку гранично допустимих концентрацій (ГДК) та орієнтовно безпечних рівнів впливу»):

- по р. Сіверський Донець: по залізу загальному 1,1-1,8 ГДК, марганцю 3,7 ГДК, міді 2,3-2,4 ГДК, нікелю 1,1-2,1 ГДК, цинку до 2,1 ГДК;

- по р. Верхня Біленька: по алюмінію 1,4 ГДК, залізу загальному 2,3 ГДК, кобальту 1,1 ГДК, марганцю 2,9 ГДК, міді 2,4 ГДК, нафтопродуктам 1,4 ГДК, нікелю 2,6 ГДК, цинку 2,3 ГДК;

- по р. Борова: по алюмінію 1,1 ГДК, залізу загальному 2 ГДК, кобальту 1,1 ГДК, марганцю 3,3 ГДК, міді 2,3 ГДК, нафтопродуктам 1,3 ГДК, нікелю 2,4 ГДК, цинку 1,9 ГДК;

- по р. Красна: по залізу загальному 1,9 ГДК, кобальту 1,1 ГДК, марганцю 3,4 ГДК, міді 2,4 ГДК, нікелю 2,3 ГДК, цинку 2,4 ГДК;

- по р. Хорина: по залізу загальному 1,8 ГДК, кобальту 1,2 ГДК, марганцю 3,7 ГДК, міді 2,5 ГДК, нафтопродуктам 1,3 ГДК, нікелю 2,4 ГДК, цинку 2,7 ГДК.

Оцінка хімічного стану масивів поверхневих вод здійснювалась згідно з «Методикою віднесення масиву поверхневих вод до одного з класів екологічного та хімічного станів масиву поверхневих вод, а також віднесення штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод до одного з класів екологічного потенціалу штучного або істотно зміненого масиву поверхневих вод», затвердженою наказом Міністерства екології та природних ресурсів від 14 січня 2019 № 5, з урахуванням екологічних нормативів якості, визначених у додатку 8 Методики.

Оцінка хімічного стану масивів поверхневих вод виконувалась за показниками:

- важкі метали (кадмій, свинець, ртуть, нікель);
- пестициди (ДДТ, α -гексахлорциклогексан, трифлуралін) та гербіциди (атразін, сімазін).

Максимальні концентрації. Серед досліджуваних важких металів по всіх пунктах моніторингу в Луганській області зафіксовано перевищення нормативу екологічної якості $ЕНЯ_{MAX}$ лише по вмісту свинцю. Концентрація цього показника перевищувала максимально допустиму концентрацію $ЕНЯ_{MAX}$ по всіх пунктах, мінімально у 1,7 рази в р. Сіверський Донець, с. Білогорівка, водозабір КП «Попаснянський Районний Водоканал» (у березні) та максимально у 2,9 рази в р. Верхня Біленька (у березні, червні, серпні та грудні).

Середньорічні концентрації. Перевищення середньорічних концентрацій згідно нормативу екологічної якості $ЕНЯ_{CP}$ по:

- свинцю – мінімально у 21,4 (р. Сіверський Донець, с. Білогорівка, водозабір КП «Попаснянський Районний Водоканал»), максимально у 32,7 рази (р. Верхня Біленька, гирло);

- нікелю – мінімально у 2,8 (р. Сіверський Донець, с. Білогорівка, водозабір КП «Попаснянський Районний Водоканал»), максимально у 6,6 рази (р. Верхня Біленька, гирло).

Слід зазначити, що перевищення нормативу $ЕНЯ_{MAX}$ та $ЕНЯ_{CP}$ спостерігається вже на кордоні з РФ: по свинцю у 1,3-1,8 та рази 15,9-20,1 рази відповідно; по нікелю – 2,1-3 рази.

Збільшення фіксується після впадіння антропогенно-навантажених приток, в т.ч. в Луганській області р. Красна та р. Верхня Біленька.

Вміст кадмію по всіх пунктах моніторингу значно нижче $ЕНЯ_{MAX}$ та $ЕНЯ_{CP}$. Ртуть відсутня.

Вміст пестицидів та гербіцидів по всіх пунктах моніторингу нижчий за межу визначення методик.

У 2019 році за вмістом важких металів масиви поверхневих вод суббасейну Сіверського Дінця по всіх 6 пунктах моніторингу в межах Луганської області відносяться до II класу хімічного стану «недосягнення доброго».

В цілому за результатами спостережень у 2019 році якісний стан поверхневих водних об'єктів басейну річки Сіверський Донець в межах Луганської області на рівні минулих років, концентрації забруднюючих речовин коливаються в межах багаторічних середніх значень.

В басейні р. Сіверський Донець в межах Луганської області підземні води розділяються на два яруси водоносних комплексів: нижній, який включає тріасовий та кам'яновугільний водоносні горизонти, та верхній, який охоплює тріщинувату обводнену зону порід верхньої крейди та водоносні горизонти четвертинних, неогенових та палеогенових відкладень, що залягають вище. Підземні води верхнього ярусу гідравлічно пов'язані між собою і з зоною інтенсивного водообміну, де вони знаходяться під дренажним впливом річок.

У відкладах верхньокрейдового віку за станом на 01.01.2020 нараховується 52 затверджених родовищ (ділянок) питних підземних вод. Крім цього, на території області експлуатується 3 водозабори (Метелкінський, Лісова Дача, Чмирівський) з продуктивністю $>1,0$ тис. $м^3/добу$ на незатверджених запасах підземних вод.

За даними держобліку на території Луганської області у 2019 році було всього відібрано 132,03 тис. $м^3/добу$, з них прісних підземних вод 68,891 тис. $м^3/добу$ з затвердженими запасами.

За звітний рік підземні води Луганської області використовувались для різних потреб у кількості 83,521 тис. $м^3/добу$, із них на господарсько-питні цілі – 76,354 тис. $м^3/добу$; на виробничо-технічні потреби – 6,817 тис. $м^3/добу$; на сільськогосподарське водопостачання – 0,006 $м^3/добу$; на розлив – 0 тис. $м^3/добу$; на зрошення – 0 тис. $м^3/добу$. Скидалось без використання 0,344 тис. $м^3/добу$.

Спостереження за якістю підземних вод на водозаборах свідчать про те, що розвідані кондиційні води збереглись лише на 3-х водозаборах: Житлівському, Кременських каптажах, Кудряшівському.

Смолянинівський водозабір з кондиційними підземними водами у звітному році не працював, знаходився у резерві. Водовідбір кондиційних вод у звітному році склав 3,345 тис. $м^3/добу$. У порівнянні з минулим роком водовідбір зменшився на 1,613 тис. $м^3/добу$.

Підземні води більшої частини водозаборів не відповідають вимогам ДСанПіНу 2.2.4-171-10 по загальній жорсткості та сухому залишку. Деякі водозабори експлуатуються з дозволу санітарних органів, але не всі водозабори мають дозволи державних органів на подачу води населенню такої якості.

На підставі наявних даних можна зробити наступні висновки:

- **в межах заплави р. Сіверський Донець**, де працюють більшість великих водозаборів, сухий залишок підземних вод складає 0,2-1,2 г/дм³, загальна жорсткість 3,4 –13,7 ммоль/дм³.

У 2019 році не працювали Світличанський (Правобережна група свердловин) та Борівський I водозабори.

Погіршення якості води за показниками сухого залишку на 2-194 мг/дм³ на всіх діючих водозаборах, крім Петрівського, де дані відсутні.

Погіршення якості води та жорсткості на 0,34 ммоль/дм³ відмічається на Білогорівському водозаборі.

- **на надзаплавних терасах р. Сіверський Донець** експлуатується 6 водозаборів: Міський, «Лісова Дача», Метелкинський, Борівський II, Воеводівський, Світличанський (Капітанівська група). Показники якості води на водозаборах змінюються в межах: сухий залишок 0,3-0,4 г/дм³, загальна жорсткість – 3,4-11,1 ммоль/дм³. Найгірший показник сухого залишку визначається на Заводському водозаборі і складає 1,56 г/дм³. Збільшення показників сухого залишку спостерігається на двох водозаборах: Світличанському на 17 мг/дм³ та Метелківському на 2,0 мг/дм³.

Погіршення показників по загальній жорсткості від 6,3 до 7,2 ммоль/дм³ відмічається на Воронівському, Метелкінському, Лісова Дача.

- **в межах лівобережних приток р. Сіверський Донець** сухий залишок підземних вод на водозаборах складає 275-1239 мг/дм³, загальна жорсткість змінюється від 3,8 до 13,8 ммоль/дм³.

Найкраща якість води відмічається на 3-х водозаборах: Житлівському, Кудряшівському, Кремінських каптажах, де сухий залишок змінюється в межах 0,3-0,4 г/дм³, загальна жорсткість – 4,63-6,6 ммоль/дм³. Найгірша якість підземних вод на Сватівському водозаборі: сухий залишок складає 1,32 г/дм³, загальна жорсткість – 15,4 ммоль/дм³.

- **підземні води на водозаборі правобережної притоки р. Сіверський Донець у звітному році** Малорязанцівський водозабір знаходився у резерві. Режимні спостереження на водозабрі не проводились.

Мінеральні води. В Луганській області, яка підконтрольна українській владі, розвідано і оцінено 4 родовища мінеральних вод (з ділянками – 5). Три ділянки родовищ мінеральних вод з затвердженими запасами Новопсковське, Новорозсошанське та Старобільське знаходяться в експлуатації. Мінеральні води використовуються для бальнеологічних потреб та на розлив як лікувально-столові (питні). У 2019 році було використано 0,02 тис. м³/добу мінеральних вод з затвердженими запасами. Таким чином, запаси мінеральних вод області освоєні на 2 %.

Шахтні води. Запаси дренажних шахтних вод затверджені на одній ділянці шахти «Чорноморка». Відбір затверджених дренажних вод у 2019 р. складав 1,363 тис. м³/добу.

Шахтний водовідлив у 2019 році разом із затвердженими дренажними водами складав 48,509 тис. м³/добу.

За минулий рік шахтні води з урахуванням затверджених дренажних вод використовувались на виробничо-технічні потреби у кількості 1,918 тис. м³/добу, решта 46,591 тис. м³/добу скидалась без використання.

На шахті «Золоте» ДП «Первомайськвугілля» існує загроза виникнення техногенної катастрофи внаслідок підтоплення діючих вугледобувних підприємств і території навколо шахт та міст шахтними водами. У зв'язку з цим необхідно термінове будівництво водовідливного комплексу потужністю на 1366 – 1500 м³/год. У зв'язку з консервацією об'єкту пошуку питних підземних вод і буріння розвідувально-експлуатаційних свердловин у Луганській області» пошуково-розвідувальні роботи у 2019 році не проводились.

Складна суспільно-політична ситуація на території Луганської області, відсутність фінансування моніторингу підземних вод за рахунок державного та обласного бюджетів обумовили суттєве скорочення обсягу даних з використання та режиму підземних вод за 2019 рік. Значна кількість водокористувачів надала неповні дані через форс-мажорні обставини. Все це значною мірою ускладнює аналіз стану водокористування.

Земельні ресурси екологічної мережі

Відповідно до Закону України «Про екологічну мережу України» складовими елементами екомережі є землі неінтенсивного сільськогосподарського використання, землі водного, лісового, природно-заповідного фонду. За категоріями земель каркасом екологічної мережі в області є саме землі лісового фонду, сіножаті та пасовища.

В таблиці 6 наведена інформація щодо земельних угідь області – складових національної екомережі за 2019 рік.

Таблиця 6. Інформація щодо земельних угідь області за 2019 рік

Види основних земельних угідь на території, яка контролюється українською владою	Площа, тис. га
Сільськогосподарські угіддя	1404,06
Ліси та інші лісовкриті площі	246,56
Забудовані землі	64,28
Відкриті заболочені землі	14,63
Відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом	64,09
Інші землі	30,13
Території, покриті поверхневими водами	15,2
Всього	1838,95

Основним критерієм оцінки екологічного стану сільськогосподарських угідь є рівень родючості ґрунтів, як основа функціонування цієї категорії земель. Тривале використання земель для сільськогосподарських потреб без належних агротехнічних заходів призвело до фізико-хімічної деградації ґрунтів, у т. ч. зниження вмісту гумусу та агрохімічних показників.

Лісовий фонд

Ліс, як найпотужніше рослинне угруповання, позитивно впливає на клімат, ґрунти, умови формування поверхневого стоку, збільшення врожаю сільськогосподарських культур. Площа земель лісового фонду, наданих в постійне користування підприємствам, які підпорядковані Луганському обласному управлінню лісового і мисливського господарства, на підконтрольній державі території, на 01.01.2018 становить 238120,3 га, у тому числі 165487,565 га – вкритих лісовою рослинністю (з них лісові культури – 93717,547 га).

Щороку в лісах області виникають пожежі, які знищують сотні гектарів хвойних насаджень, завдають значні збитки державі, погіршуючи складну екологічну ситуацію регіону. Відтворення лісів після пожеж в умовах сухого степу та клімату, що не сприяє зростанню лісів, проводиться дуже складно, зі значними затратами трудових і матеріальних ресурсів.

Природно-заповідний фонд

Станом на 01.01.2021 на території, яка контролюється українською владою, розташовано 140 територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення загальною площею 75781,17 га, в тому числі 11 територій та об'єктів загальнодержавного значення площею 13716,2164 га та 129 - місцевого значення площею 62064,9497 га. Відсоток заповідності території області, підконтрольній українській владі, складає 3,972.

Загальна площа області, яка контролюється українською владою складає 1876117,2626 га. Луганський природний заповідник НАН України – 4815,5164 га. До 2019 року Луганська область була єдиним регіоном, в якому національні природні парки, як окрема категорія природно-заповідного фонду були відсутні, на сьогодні існує національний природний парк «Кремінські ліси» площею 7269 га. Найбільшим об'єктом природно-заповідного фонду є Регіональний ландшафтний парк «Біловодський» площею 14011 га, що складає 18% від фактичної площі всіх об'єктів природно-заповідного фонду області.

Таблиця 7. Структура територій та об'єктів природно-заповідного фонду станом на 01.01.2021

Категорії територій та об'єктів ПЗФ	На 01.01.2021	
	Кількість, шт	Площа, га
1	4	5
Природні заповідники	1	4815,5164
Біосферні заповідники	-	-

Національні природні парки	1	7269
Регіональні ландшафтні парки	1	14011
Заказники загальнодержавного значення	5	1416,46
Заказники місцевого значення	57	41199,2031
Пам'ятки природи загальнодержавного значення	3	165,24
Пам'ятки природи місцевого значення	50	4221,6178
Заповідні урочища	19	2600,1288
Ботанічні сади загальнодержавного значення	-	-
Ботанічні сади місцевого значення	-	-
Дендрологічні парки загальнодержавного значення	-	-
Дендрологічні парки місцевого значення	-	-
Зоологічні парки загальнодержавного значення	-	-
Зоологічні парки місцевого значення	-	-
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення	1	50
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення	2	33
РАЗОМ:	140	75781,17
		13
загальнодержавного значення	11	716,2164
місцевого значення	129	62064,9497

Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення, розташованих на території Луганської області (з урахуванням розпорядження КМУ № 1085-р від 07.11.2014) станом на 01.01.2021 наведено у таблиці 8.

Таблиця 8. Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду Луганської області.

№ з/п		назва об'єкту	тип	площа, га	адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ
Території та об'єкти ПЗФ загальнодержавного значення					
1	Луганський природний заповідник (І філіал)	Луганський природний заповідник відділення «Стрільцівський степ»			Луганський природний заповідник Старобільський район с.Криничне, Великоцька с/р, на південь від с. Журавське
2	ЗАКАЗНИК	ЗАКАЗНИК Юницький	ботанічний	1065	Старобільський район с.Городище с.Первомайськ

№ з/п	назва об'єкту	тип	площа, га	адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ	
				Юницьке лісництво кв. 1-18	
3	ЗАКАЗНИК	ЗАКАЗНИК Балка Ковильна	ботанічний	88,26	Старобільський район, Новолімарівська сільська рада
4	ЗАКАЗНИК	ЗАКАЗНИК Сафоново	ботанічний	21,7	ДП «Кремінське ЛМГ», Северодонецький район
5	ЗАКАЗНИК	ЗАКАЗНИК Урочище Терське	ландшафтний	123,9	Щастинський район, Чугинська с/рада, ДП «Станично-Луганське ДЛМГ»
6	ЗАКАЗНИК	ЗАКАЗНИК Церковний ліс	лісовий	117,6	Старобільський район, Садківська с/р, ДП «Старобільське ЛМГ»
7	пам'ятка природи	Пам'ятка природи Конгресів яр	геологічна	20	м. Лисичанськ
8	пам'ятка природи	Пам'ятка природи Айдарська тераса	комплексна	100	Щастинський район; Новоайдарське лісництво урочище Денежникове кв. 34-35
9	пам'ятка природи	Пам'ятка природи Балка Крейдяний яр	ботанічна	45,24	Старобільський район, Новолімарівська с/р
10	Парки-пам'ятки	Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва Парк Дружби		50	Щастинський район с. Победа
11	Національний природний парк	Національний природний парк Кремінські ліси		7269	ДП «Кремінське ЛМГ», Северодонецький район
	Луганський природний заповідник (II філіал)	Луганський природний заповідник відділення «Станично-Луганське»		498	Щастинський район, ст. Кондрашевська-Нова Станично-Луганська селищна
	Луганський природний заповідник (III філіал)	Луганський природний заповідник відділення «Стрільцівський степ»		1036,5164	Луганський природний заповідник Старобільський район с.Криничне, Великоцька с/р, на південь від с.Журавське
	Луганський природний заповідник (IV філіал)	Луганський природний заповідник Відділення «Трьохізбенський степ»		3281	Трьохізбенська с/р Щастинського р-ну
Всього			13716,2164		

№ з/п		назва об'єкту	тип	площа, га	адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ
Території та об'єкти ПЗФ місцевого значення					
Біловодська територіальна громада					
12	пам'ятка природи	Водяна криниця	пам'ятка природи гідрологічна	1	Старобільський район ДП «Біловодське ЛМГ» ур. Водяне
13	пам'ятка природи	Ясенева захисна лісосмуга	пам'ятка природи ботанічна	15,09	Старобільський район на південний схід від с.Крейдяне
14	заказник	Новолимарівський	заказник загально-зоологічний	1500	Старобільський район на північний схід від с. Новолимарівка
15	заказник	Кононівський	заказник загально-зоологічний	1500	Старобільський район на північний схід від с. Кононівка
16	заказник	Стінки ліскові	заказник ботанічний	64	Старобільський район ДП «Біловодське ЛМГ»
17	заказник	Євсуг-Степове	заказник загально-зоологічний	5000	Старобільський район с.Євсуг, с. Степове, с. Копани
18	пам'ятка природи	Двохсотрічні дуби	пам'ятка природи ботанічна	1	Старобільський район ДП «Біловодське ЛМГ»
19	пам'ятка природи	Воронець	пам'ятка природи ботанічна	0,5	Старобільський район ДП «Біловодське ЛМГ»
20	пам'ятка природи	Свинарська балка	пам'ятка природи комплексна	5	Старобільський район ДП «Біловодське ЛМГ» 12 км на захід від с. Городище
21	пам'ятка природи	Зарічна	комплексна пам'ятка природи	245,7	Старобільський район с. Новолимарівка
22	парк	Біловодський	регіональний ландшафтний парк	14011	Старобільський район біля с. Городище
Всього				22343,29	
Білокуракинська територіальна громада					
23	заказник	Раздольнянські ставки	заказник ентомологічний	67,2	Сватівський район с. Просторне
24	заказник	Самсонівська заводь	заказник ландшафтний	505,8888	Сватівський район Лизинська с/р

№ з/п		назва об'єкту	тип	площа, га	адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ
25	пам'ятка природи	Кисилівські оголення	пам'ятка природи геологічна	5	Сватівський район Олексіївська сільська рада північна околиця с. Киселівка, західна околиця с. Лубянки,
26	заказник	Лісова перлина	заказник загальнозоологічний	3174	Сватівський район ДП « Білокуракинське ЛМГ» (кв. 1-8, 10, 12), на північ від села Лозно-Олександрівка
27	пам'ятка природи	Олександропільська	пам'ятка природи ботанічна	40	Сватівський район біля с.Олександропіль
28	пам'ятка природи	Велика долина	пам'ятка природи ботанічна	6	Сватівський район Дем'янівська с/р
29	заказник	Кленовий ліс	заказник ботанічний	308,8937	Сватівський район Нещеретівська с/р
Всього				4106,9825	
Кремінська територіальна громада					
30	заказник	Кремінські каптажі	заказник гідрологічний	3900	Северодонецький район, на південно-західній околиці м. Кремінна в балці Піщаний Єрик (басейн р. Червона) землі ДП «Кремінське ЛМГ»
31	пам'ятка природи	Климівське джерело	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	Северодонецький район північно-західна околиця с. Климівка
32	заповідне урочище	Дубовий гай	заповідне урочище	5	Северодонецький район Комсомольське лісництво кв.12 вид.5 ДП «Кремінське ЛМГ»
33	заповідне урочище	«Білоусова Садка»	заповідне урочище	7,7	Северодонецький район Серебрянське лісництво урочище Білоусова садка кв. 94 вид. 8
34	заповідне урочище	Ольшаник	заповідне урочище	15,4	Северодонецький район ДП «Северодонецьке ЛМГ» кв.1 вид 5,6 ДП «Кремінське ЛМГ»

№ з/п		назва об'єкту	тип	площа, га	адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ
35	заповідне урочище	Сіточне	заповідне урочище	13	Северодонецький район Сіточне лісництво кв.28 вид 5 ДП «Кремінське ЛМГ»
36	заказник	Серебрянський	заказник ботанічний	107,1	Северодонецький район Серебрянське лісництво ДП «Кремінське ЛМГ»
37	заповідне урочище	Широке	заповідне урочище	121,6288	Северодонецький район, ДП «Кремінське ЛМГ»
38	заказник	Жеребець	загально-зоологічний заказник	55,00	Северодонецький район, ДП «Кремінське ЛМГ»
39	заповідне урочище	Хрящоваха	заповідне урочище	14,90	Северодонецький район, ДП «Кремінське ЛМГ»
40	пам'ятка природи	Новокраснянські джерела	гідрологічна пам'ятка природи	0,10	Северодонецький район, Новокраснянська сільська рада
41	пам'ятка природи	Лісова прохолода	гідрологічна пам'ятка природи	0,10	Северодонецький район, ДП «Кремінське ЛМГ»
Всього				4240,03	
Марківська територіальна громада					
42	заказник	Гераськівський	заказник загально-зоологічний	5346	Старобільський район між смт. Марківка та с. Рудівка
43	пам'ятка природи	Ліснополянська	комплексна пам'ятка природи	285,5216	Старобільський район Ліснополянська сільська рада
Всього				5631,5216	
Міловська територіальна громада					
44	заказник	Балка Березова	заказник загально-зоологічний	797,3	Старобільський район, на південь від с. Журавське на схід від с. Кирносово
45	заказник	Зориновський	заказник орнітологічний	20	Старобільський район, в 0,9 км на південний схід від станції Зориновка

№ з/п		назва об'єкту	тип	площа, га	адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ
46	пам'ятка природи	Новонікольське джерело	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	Старобільський район с. Новонікольське (північно-західна околиця). Правий берег р. Камишна, басейн р. Деркул
47	заказник	Крейдяні відслонення	заказник ботанічний	30	Старобільський район, неподалік від с. Стрільцівка на правому корінному березі р. Комишної
48	пам'ятка природи	Криштальна	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	Старобільський район, у 250 м на північний захід від околиці села Стрільцівка. Схил балки. Правий берег р. Камишна
49	пам'ятка природи	Калмичанка	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	Старобільський район с. Калмиківка, 100 м на схід від автодороги Діброва-Мусіївка
50	заказник	Великоцький	заказник ботанічний	252,6683	Старобільський район Великоцька сільська рада
51	заказник	Урочище Колядовка	заказник ботанічний	83,7206	Старобільський район Микільська с/р
52	заказник	Урочище Розсохувате	заказник ботанічний	180,5	Старобільський район Микільська с/р
53	заказник	Урочище «Верхне»	заказник ботанічний	62,3164	Старобільський район Микільська
Всього				1426,8053	
Новоайдарська територіальна громада					
54	пам'ятка природи	Співаківська	пам'ятка природи ботанічна	58,74	Щастинський район західна окраїна с. Співаківка правий берег р. Айдар
55	заказник	Айдарська тераса	заказник лісовий	92	Щастинський район ДП «Новоайдарське ЛМГ», кв. 76, 78 вид. 1-3, 15
56	пам'ятка природи	Баранячі лоби	пам'ятка природи геологічна	2	Щастинський район с. Айдар - Миколаївка

№ з/п		назва об'єкту	тип	площа, га	адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ
57	заповідне урочище	Урочище «Горіхове»	заповідне урочище	41	Щастинський район Гречишкинське лісництво кв.3 вид. 1, ДП «Новоайдарське ЛМГ»
58	заповідне урочище	Капітанівський ліс	заповідне урочище	542	Щастинський район Капітанівське лісництво кв. 26-30, 38-43, ДП «Новоайдарське ЛМГ»
59	заказник	Нижній суходіл	заказник ландшафтний	141,2	Щастинський район Чабанівська с/р
60	заказник	Мінаєвська діброва	заказник лісовий	359,3188	Щастинський район ДП «Новоайдарське ЛМГ» Новоайдарська с/р
61	заказник	Штормівський	заказник ландшафтний	219,3023	Щастинський район ДП «Новоайдарське ЛМГ» Штормівська с/р
62	пам'ятка природи	Причепилівська	пам'ятка природи геологічна	4	Щастинський район, Слов'яносербський район, с. Причепилівка
63	пам'ятка природи	Біляєвське	заповідне урочище	176,5	Щастинський район ДП «Луганське ЛМГ» Слов'яносербське лісництво
64	заказник	Кримська дача	гідрологічний заказник	393	Щастинський район Капітанівське лісництво ДП «Новоайдарське лісомисливське господарство» кв 49-55, лівобережній заплаві р. Сіверський Донець (в 2-х км на південь від с. Муратове та 3-х км на захід від с. Кряківка)
65	заказник	Кримський	заказник ентомологічний	10	Щастинський район, Слов'яносербський район, 5 км на південний схід від с.Кримське
66	заказник	Гора Куца	пам'ятка природи комплексна	156	Щастинський район, ДП «Новоайдарське ЛМГ»

№ з/п		назва об'єкту	тип	площа, га	адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ
	заповідне урочище	Шамраєва дача	заповідне урочище	548,4981	Щастинський район ДП «Северодонецьке ЛМГ»
	заказник	Донецький	заказник іхтіологічний	94,7005	Щастинський район, Станично-Луганський район, 7 км течії р. Сіверський Донець та 1.5 км нижньої течії р. Євсуг
67	заказник	Великий ліс	заказник ландшафтний	152	Щастинський район, ДП «Новоайдарське ЛМГ»
Всього				2990,2597	
Новопсковська територіальна громада					
68	заказник	Білолуцький	заказник лісовий	450	Старобільський район ДП «Старобільське ЛМГ» Білолуцьке лісництво, урочища: Церковний ліс, Бихалово, Попів ліс, Велике, Ведмеже, Васильківське, Скородне
69	пам'ятка природи	Осинівські піщаники	пам'ятка природи геологічна	5	Старобільський район, на південь від с. Осинове
70	заказник	Новопсковський	заказник лісовий	1186	Старобільський район ДП «Старобільське ЛМГ» Новопсковське лісництво урочища: Огидне 1, Південне, Плоске, Брянський ліс, Плоскенький ліс, Попове, Гончарівський ліс, Бабунчики, Мала Тавежна стінка, Велика Тавежна стінка, Тавежний ліс, Довге, Попів ліс, Сосна, Заайдарівка
71	заповідне урочище	Урочище «Огидне»	заповідне урочище	71	Старобільський район ДП «Старобільське ЛМГ» Новопсковське лісництво

№ з/п		назва об'єкту	тип	площа, га	адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ
72	заповідне урочище	Луг	заповідне урочище	117	Старобільський район ДП «Старобільське ЛМГ» Новопсковське лісництво
73	пам'ятка природи	Новобіла	пам'ятка природи ботанічна	2407,12	Старобільський район Павленківська та Новобілянська с/р між селами Новобіла та Литвинове
74	заказник	Айдарський	заказник іхтіологічний	192	Старобільський район, ділянка р. Айдар від границі зі Старобільським районом до північної околиці с. Риб'янцево Риб'янцівська Закотненська, Пісківська сільради
75	пам'ятка природи	Осинівська	пам'ятка природи ботанічна	116	Старобільський район ДП «Старобільське ЛМГ» Білолуцьке лісництво (кв. 29, 30, 31, 32); південні околиці села Темяшово
76	заповідне урочище	Зуєв ліс	заповідне урочище	47	Старобільський район ДП «Старобільське ЛМГ», Білолуцьке лісництво, кв. 35
77	заповідне урочище	Московське	заповідне урочище	104	Старобільський район ДП «Старобільське ЛМГ» Білолуцьке лісництво, кв. 8-9
78	заказник	Крейдяні скелі	ботанічний заказник	97,1884	Старобільський район Закотнянська с/р
79	заказник	Кам'янський	заказник ландшафтний	515,4626	Старобільський район Кам'янська с/р Новопсковського р-ну
80	заказник	Донцівський	заказник ландшафтний	298,4955	Старобільський район Донцівська с/р Новопсковського р-ну
81	заказник	Новорозсошанський	заказник ботанічний	135,3576	Старобільський район Новорозсошанська с/р
82	пам'ятка природи	Пантелеймонова криниця	пам'ятка природи гідрологічна	0,05	Старобільський район ДП «Старобільське ЛМГ» Закотнянська с/р

№ з/п		назва об'єкту	тип	площа, га	адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ
83	пам'ятка природи	Христине джерело	пам'ятка природи гідрологічна	0,05	Старобільський район ДП «Старобільське ЛМГ» Закотнянська с/р
Всього				5741,7241	
Попаснянська територіальна громада					
84	пам'ятка природи	Дубовий гай	пам'ятка природи ботанічна	10	Северодонецький р-н, м. Золоте
85	пам'ятка природи	Золотівське джерело	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	Северодонецький район, південна околиця м. Золоте
86	пам'ятка природи	Віковий дуб - 2	пам'ятка природи ботанічна	0,01	Северодонецький район, м. Золоте, середня школа № 19
87	пам'ятка природи	Марфина Могила	пам'ятка природи геологічна	1	Северодонецький район, північно-східна окраїна с.Тошківка
88	пам'ятка природи	Джерело «Горіхівське»	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	Северодонецький район, 1 км на захід-південно-захід с. Орехово
89	заказник	Рідкодуб	заказник ентомологічний	8,6	Северодонецький район, 1.7 км на північ від с.Орехово
90	пам'ятка природи	Рай-Олександрівське джерело	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	Северодонецький район, 0,6 км на південь від с. Рай-Олександрівка (верхів'я балки Берестової)
91	пам'ятка природи	Джерело «Горське»	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	Северодонецький район м. Первомайськ, м. Горськ (біля моста, у 10 м від автодороги Горськ-Лисичанськ
92	заказник	Білогорівський	заказник лісовий	344	Северодонецький район, ДП «Северодонецьке ЛМГ»
93	заказник	Золотарівський	заказник лісовий	59	Северодонецький район, ДП

№ з/п		назва об'єкту	тип	площа, га	адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ
					«Северодонецьке ЛМГ»
94	заповідне урочище	Шамраєва дача	заповідне урочище	330,5019	Северодонецький р-н ДП «Северодонецьке ЛМГ»
95	заказник	Врубівський	заказник ландшафтний	142,96	Северодонецький р-н Врубівська с/р
96	заказник	Новозванівський	заказник ландшафтний	209,8	Северодонецький р-н Троїцька с/р
97	заказник	Борсуча балка	заказник ландшафтний	134,6715	Северодонецький р-н Троїцька с/р
98	заказник	Горіхівська діброва	заказник лісовий	351,7	Северодонецький р-н Голубівська с/р
Всього				1592,6434	
Сватівська територіальна громада					
99	заказник	Терни	заказник загально-зоологічний	730	Сватівський район, на північ від м. Сватове, на схід від с. Соснове
100	пам'ятка природи	Джерело «Містки»	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	Сватівський район с. Містки
101	пам'ятка природи	Верхній ставок	пам'ятка природи гідрологічна	5	Сватівський район, с. Петрівка
102	пам'ятка природи	Нижній ставок	пам'ятка природи гідрологічна	5	Сватівський район, с. Петрівка
103	пам'ятка природи	Куземівський яр	пам'ятка природи геологічна	5	Сватівський район, східна околиця с. Куземівка
104	пам'ятка природи	Джерело «Попівське»	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	Сватівський район, на південний захід с. Попівка
105	пам'ятка природи	Ковалівське джерело I	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	Сватівський район, с. Ковалівка

№ з/п		назва об'єкту	тип	площа, га	адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ
106	пам'ятка природи	Ковалівське джерело II	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	Савтівський район, с. Ковалівка
107	пам'ятка природи	Сватівський парк	парк пам'ятка садово-паркового мистецтва	16	Сватівський район, сел. Соснове
108	заказник	Мілуватський лиман	заказник загально-зоологічний	111	Сватівський район, с. Мілуватка
109	заказник	Містківський	заказник загально-зоологічний	3880	Сватівський район між населеними пунктами Містки, Рудівка, Петровське
110	заказник	Гончарівський	заказник ботанічний	389	Сватівський район, Преображенська с/р, Оборотнівська с/р, Гончарівська с/р
111	заказник	Сватівський	заказник загально-зоологічний	3316	Сватівський район, на північний захід м. Сватове
112	заповідне урочище	Нижньодуванське	заповідне урочище	30	Сватівський район с. Нижня Дуванка
113	пам'ятка природи	Кармазинівська	пам'ятка природи ботанічна	48,36	Сватівський район біля с. Кармазинівка
114	пам'ятка природи	Надія	пам'ятка природи ботанічна	118,56	Сватівський район біля с. Райгородка
115	пам'ятка природи	Мілуватський водолій	парк пам'ятка садово-паркового мистецтва	17	Сватівський район, околиці с. Мілуватка
116	пам'ятка природи	Джерело «Козаче»	пам'ятка природи гідрологічна	0,4703	Сватівський район Маньківська с/р
140	заказник	Плоский ліс	лісовий заказник	24,5398	Куземівська сільська рада
Всього				8696,3301	

№ з/п		назва об'єкту	тип	площа, га	адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ
Станично-Луганська територіальна громада					
117	заказник	Камишнянський	заказник ботанічний	95	Щастинський район с. Камишне
118	заказник	Піщаний	заказник ботанічний	120	Щастинський район, Піщане лісництво кв. 10-12
119	заказник	Острів	заказник загально-зоологічний	1,2	Щастинський район, на р. Сіверський Лонець у створі просік кв. 9 та 12 відділення «Станично-Луганське» Луганського природного заповідника
120	заповідне урочище	Піщане	заповідне урочище	98	Щастинський район, ДП «Станично-Луганське ДЛМГ» Піщане лісництво
121	пам'ятка природи	Велико-Чернігівське джерело	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	Щастинський район, північна околина с. Велика Чернігівка
122	заказник	Донецький	заказник іхтіологічний /247/	152,2995	Щастинський район, Слов'яносербський район, 7 км течії р. Сіверський Донець та 1.5 км нижньої течії р. Євсуг
123	заказник	Кондрашевський	заказник загально-зоологічний	2205	Щастинський район, лівий берег р. Сіверський Донець на північний захід від селища Станиця Луганська
124	заказник	Шарів кут	заказник ландшафтний	732	Щастинський район
125	пам'ятка природи	Кибикинська криниця	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	південно-західна околиця селища Станиця Луганська Щастинського району
126	заповідне урочище	Киселева балка	заповідне урочище	154	Щастинський район, ДП «Станично-Луганське ДЛМГ» Чугинське лісництво

№ з/п		назва об'єкту	тип	площа, га	адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ
127	заказник	Деркульський	заказник іхтіологічний, 30 км	343,08	Щастинський район, ДП «Станично-Луганське ДЛМГ», Валуйська с/р, Камишнянська с/р
128	пам'ятка природи	Гришино	пам'ятка природи ботанічна	460	Щастинський район, між селами Чугинка, Золотарівка, Красний Деркул
129	заказник	Передільський	заказник лісовий	126,5	Щастинський район, Передільська сільська рада ДП «Станично-Луганське ДЛМГ»
Всього				4487,2795	
Старобільська територіальна громада					
130	пам'ятка природи	Джерело «Лозовське»	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	Старобільський район, 3 км на південний захід с. Лозовівка
131	пам'ятка природи	Новоборовське джерело	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	Старобільський район с. Новоборова
132	пам'ятка природи	Шпотинське джерело	пам'ятка природи гідрологічна	0,1	Старобільський район с. Шпотино
133	заказник	Айдарський	заказник іхтіологічний	158,4	Старобільський район, від с. Лиман до межі Новопокровського району
134	заповідне урочище	Соснове	заповідне урочище	67	Старобільський район ДП «Старобільське ЛМГ»
135	пам'ятка природи	Бутківський терасний парк	пам'ятка природи комплексана	18,2	Старобільський район на околиці с. Бутківка, ДП «Старобільське ЛМГ», Старобільське лісництво
136	заповідне урочище	Широке	заповідне урочище	96	Старобільський район ДП «Старобільське ЛМГ» Старобільське лісництво
137	заказник	Пригодівський	заказник лісовий	69,8	ДП «Старобільське ЛМГ» Старобільське лісництво у адміністративних

№ з/п		назва об'єкту	тип	площа, га	адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ
					межах Садківської сільської ради
138	заказник	Балакирівський	заказник ландшафтний	204,0388	ДП «Старобільське ЛМГ» Лиманська с/р Старобільський р-н
Троїцька територіальна громада					
139	пам'ятка природи	Новочервоненська	пам'ятка природи ботанічна	194,3459	Сватівський район Новочервоненська с/р
Всього				194,3459	
Всього місцевого значення				62064,95	
Всього територій та об'єктів ПЗФ				75781,17	

Перспективними територіями для заповідання є Комплексна пам'ятка природи «Гора Пристін» площею 91,0 га на території Новопсковської селищної ради Старобільського району, а також Ботанічна пам'ятка природи «Вершина» загальною площею 113,0 га на території Шарівської сільської ради Сватівського району.

Станом на 01.01.2021 року на території, яка контролюється українською владою, встановлено на місцевості з розробленням відповідної землевпорядної документації межі 89 природно-заповідних об'єктів на загальній площі 22032,7792 га, з них 5663,52 га – загальнодержавного значення та 16369,26 га – місцевого значення.

На Публічній кадастровій карті, яка є частиною програмного забезпечення Державного земельного кадастру, за допомогою якої здійснюється надання доступу до відомостей Державного земельного кадастру та оприлюднення у вигляді відкритих даних визначених Законом України «Про Державний земельний кадастр» наявний шар «Природний заповідний фонд», який відображає межі об'єктів природно-заповідного фонду України та Смарагдової мережі (<http://surl.li/mtoj>).

Рослинний світ.

На території області зростає 1838 видів рослин, які відносяться до 629 родів і 141 родини. До Червоної Книги України занесені 129 видів переважно степової флори.

Фітоценофонд складають близько 530 асоціацій, об'єднаних у 98 формацій і класів, які відносяться до 9 типів рослинності. Загальним типом рослинності є степи. У зв'язку з тим, що найбільша частина степів розорана, ценотична різноманітність зонального типу збільшена та складає приблизно 102 асоціації,

що відноситься до 12 формацій, фітоценози яких збереглися в заповіднику та на землях, непридатних для сільськогосподарського користування. До степового типу рослинності належать також досить специфічні агломеративні співтовариства кам'янистих відслонь (на крейдах, вапняках, мергелях, пісковиках, сланцях). У заплавах річок і на дні балок типовою є різноманітна лугова рослинність, а навколо водоймищ розвинута лучно-болотна, болотяна, прибережно-водяна та водяна рослинність.

Для Луганської області досить характерною є синантропна рослинність, розповсюдження якої пов'язане з порушеними місцеперебуваннями – сільськогосподарськими угіддями, урбанізованими територіями, техногенними екотопами (кар'єрами, відвалами тощо).

У Зелену книгу України занесені 26 синтаксонів рослинності Луганської області.

Природні ліси відрізняються складною структурою - мають добре виражену ярусність, насичений і різноманітний склад деревних ярусів, розвинутий підлісок, багатовидовий трав'яний покрив з вираженим сезонним розвитком.

Долина головної водної артерії області – Сіверського Дінця в минулому мала суцільне залісення, на сьогодні природні масиви значно фрагментовані і трансформовані. Природні лісові масиви на боровій терасі Сіверського Дінця і великих річок були майже повністю знищені. Залишки природних борів збереглися в околицях Кремінної і Лисичанська. Значні площі на боровій терасі займають насадження сосни звичайної. Природні терасні ліси області соснові (з *Pinus sylvestris*) з домішкою листяних порід. Схилові долинні ліси наявні на правих крутих берегах великих річок (тільки уздовж Сіверського Дінця і Айдара). Долинні ліси – дубові (з *Quercus robur*) з домішкою в'язу (*Ulmus minor*), липи (*Tilia cordata*), осики (*Populus tremula*).

Природні заплавні ліси області представлені дубовими (з *Quercus robur*), і в'язово-дубовими угрупованнями, приуроченими до родючих ґрунтів центральної частини заплави. Найбільш поширеними асоціаціями дубових лісів є конвалієво-дубові, вербозілляво-дубова. Серед в'язово-дубових лісів переважають конвалієво-в'язово-дубові, розхідникові-в'язово-дубові угруповання. Менш поширені заплавні в'язові, осокорові, вербові та вільхові ліси. Заплави невеликих річок зайняті стрічковими лісами формації верби білої (*Salix alba*). На півночі області в заплавах фрагментарно поширені осикові угруповання.

Байрачні ліси представлені формацією дуба звичайного (*Quercus robur*), найбільш поширені асоціації – зірчничково-татарськокленово-дубова, кореневищноосоково-татарськокленово-дубова, конвалієво-татарськокленово-дубова та ін. Більша частина байрачних дубових лісів має IV-V бонітет, нерідко - V^б бонітет. За умовами зволоження переважають дубові ліси на свіжих, сухих і дуже сухих ґрунтах.

Отже, пріоритетним в охороні лісів є збереження і надання охоронного статусу природним масивам. Найвищий пріоритет в охороні має бути наданий залишкам борів на піщаній терасі Сіверського Дінця і схиловим масивам на

крутих правих берегах Дінця і Айдара. Пріоритетним і виключно важливим також є збереження заплавлених і байрачних лісових масивів, що знаходяться у доброму стані – відносно мало трансформовані та зберігають потенціал для відновлення. Наступною задачею в охороні лісів є охорона старовікових насаджень.

Станом на 01.01.2020 року, ліси та інші лісовкриті площі склали 13,41% від площі всіх земель області, яка контролюється державною владою. Існуючі темпи лісовідновлення не забезпечують збільшення лісистості області та є малоефективними в зв'язку з щорічною загибеллю лісів від пожеж, шкідників і хвороб лісу, значними обсягами списання лісових культур.

У постійному користуванні державних лісогосподарських підприємств області перебувають 238,120 тис. га земель лісогосподарського призначення. Площа територій та об'єктів природно-заповідного фонду, розташованих на землях лісогосподарського призначення складає 28,8 тис. га.

У 2020 році масштабними пожежами, які сталися на території області, знищено або пошкоджено більше 30 тис. га лісів. У тому числі пожежами знищено заповідне урочище «Шамраєва дача», площею 879 га, яке розташоване на землях ДП «Севєродонецьке ЛМГ». У заповідному урочищі «Капітанівський ліс», яке розташоване на землях ДП «Новоайдарське ЛМГ», лісовою пожежею знищено 343 з 542 га.

У зв'язку з тим, що відповідно до статті 30 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» на території заповідних урочищ заборонена будь-яка господарська діяльність, виникають складнощі з ліквідацією наслідків лісових пожеж.

З метою недопущення зменшення площі лісів області і заповідних територій виникає необхідність у виведенні зі складу природно-заповідного фонду знищених заповідних територій, створенні нових, а також проведенні заходів з відновлення лісів та посиленні заходів з протипожежної безпеки у лісових масивах.

Тваринний світ.

Фауна Луганської області відрізняється розмаїтим видовим складом. На території області зустрічається один вид круглоротих, 48 видів риби, 9 видів земноводних, 12 видів плазунів, 281 вид птахів та 77 видів ссавців.

На сьогодні, серед видів тварин занесених до Червоної книги, на території області зустрічаються 52 види комах, 15 – риби, 5 – плазунів, 35 – птахів та 22 види ссавців.

У грудні 2010 року рішенням Луганської обласної ради № 2/26 затверджений оновлений Перелік видів хребетних тварин, що підлягають особливій охороні на території Луганської області, який нараховує 67 видів тварин.

За останні десятиріччя у фауні риби Луганської області сталися суттєві зміни у басейні верхньої та середньої течії Сіверського Дінця зареєстровано 18 видів чужорідних видів риби (27 % іхтіофауни). У сучасній іхтіофауні цієї ділянки басейну вони представлені 15 видами (26 % від сучасної фауни риби), із яких 9

видів (16 %): амур білий, сріблястий карась, строкатий та білий товстолобики, чебачок амурський, сом каналний та сонячний окунь є чужорідними загалом для фауни України, а 6 видів (10 %) – вугор європейський, тюлька чорноморсько-азовська, колючка південна багатоголкова, пухлощока риба-голка та бичок-головач є вселенцями у басейн, що належать до аборигенної фауни України.

Тюлька чорноморсько-азовська, колючка мала південна, пухло щока риба-голка та бичок-головач до басейну потрапили у результаті саморозселення, обумовленого людською діяльністю; а чебачок амурський, сонячний окунь та кніповичія кавказька – в результаті ненавмисної інтродукції, вірогідніше, з рибопосадковим матеріалом. Інші 8 видів з'явилися в результаті цілеспрямованого переселення людиною. З них чисельність та розповсюдження 6 видів (понад 10 % сучасної іхтіофауни) на сьогодні підтримуються лише шляхом штучного вселення. У зоогеографічному аспекті сучасна іхтіофауна басейну поповнилася 5 представниками понто-каспійського морського комплексу, 4 представниками китайського рівнинного, 3 представниками північноамериканської фауни, 2 видами з бореального рівнинного комплексу та одним – з давнього верхньотретичного. Не натуралізувалися у басейні та зникли з його водойм 2 види з північноамериканської фауни та один вид з арктичного прісноводного комплексу. У зв'язку з рибогосподарською діяльністю на водоймах області (штучне рибозоведення) до видового складу увійшли такі риби, як строкатий товстолобик, білий товстолобик, амур білий, каналний сомик.

Ці види не здатні розмножуватися в наших умовах, їх розповсюдження обмежено територіями спеціальних товарних рибних господарств, поодинокі особини зустрічаються у річках області, впливу на аборигенні види риб вони фактично не мають.

Мисливське господарство – це сфера комплексного виробництва, основними завданнями якого є охорона, використання і відтворення мисливських тварин, надання послуг мисливцям у здійсненні полювання, розвиток мисливського собаківництва. В області існують сприятливі умови для багатьох видів тварин. Основними видами спеціального використання тваринного світу є ведення мисливського та рибного господарства. Об'єктами полювання в основному є заєць-русак, качки, голуби, сіра куріпка, лиска, фазан, перепілка, гуси, лисиця, дикий кабан, енотоподібний собака, вовк.

Згідно статті 28 Закону України «Про мисливське господарство та полювання» користувачі мисливських угідь забезпечують упорядкування мисливських угідь, наданих їм у користування. Нові користувачі мисливських угідь мають провести їх упорядкування у строки встановлені законодавством України.

Станом на 01.01.2020 рибогосподарську діяльність здійснювали 19 спеціальних товарних рибних господарств (далі - СТРГ) на загальній площі 921,06 га.

Протягом звітного року 12 СТРГ здійснювали вселення молоді товарної риби. При загальному плановому показнику обсягів вселення, який дорівнює

0,776 млн екз., було вселено 0,574 млн екз., що становить 73,9 % від загального плану із вселення.

З вилову водних біоресурсів звітувало 18 СТРГ. Відповідна статистика водойм СТРГ (при звітуванні 94,7 % СТРГ) становить:

- загальний обсяг вселення – 0,574 млн екз. (план – 0,776 млн екз.);
- виконання плану – 73,99 %;
- загальний вилов – 178,82 т (план – 212,5 т);
- виконання плану – 84,15 %;
- загальна рибопродуктивність – 194,15 кг/га;
- рибопродуктивність за рахунок вселених видів риби – 182,5 кг/га.

В порівнянні з 2018 роком показники загального вилову водних біоресурсів збільшились на 19,85 %, а загальна рибопродуктивність на водоймах СТРГ збільшилась на 27,56 %, з них за рахунок вселених видів товарної риби збільшилась на 30,17 %.

Незначне зниження показників роботи водойм СТРГ за основними вимогами режимів рибогосподарської експлуатації водних об'єктів (вселення та вилов) пов'язана, в першу чергу, з проведенням на території Луганської області антитерористичної операції. Особливо цей винятковий фактор впливає на транспортування рибосадкового матеріалу, дефіцит якого пов'язано з відсутністю рибозплідних господарств на території Луганської області та обмеженням ринку збуту товарної риби.

Акваторія басейну середньої течії Сіверського Дінця, як правило, відчуває сильне антропогенне навантаження у зв'язку з чим великий інтерес представляє екологічний аналіз фауни мешкаючих в ній риби. Сучасна фауна риби басейну середньої течії Сіверського Дінця в основному представлена прісноводними (98,2%) та прохідними і напівпрохідними формами (1,8%). Враховуючи щільність популяції риби різних екологічних груп, можна вважати, що істотне екологічне значення в стадії риби Сіверського Дінця в даний час мають в основному представники прісноводних риби (крім риби, що мають статус «дуже рідкісних»). З прохідних риби екологічно значущим є рибець, вирозуб, шемає.

Також на сьогодні у водних об'єктах регіону мешкають 10 видів риби (19 % від загальної іхтіофауни), що занесені до останнього видання Червоної книги [2009]. Це Мінога українська (категорія «зникаючий»), Стерлядь прісноводна (категорія «зникаючий»), Карась золотий (категорія «вразливий»), Шемає азовська (категорія «вразливий»), Підуст волзький (категорія «вразливий»), ялець Данилевського (категорія «зникаючий»), Вирезуб причорноморський (категорія «зникаючий»), Щипавка сибірська (категорія «вразливий»), Минь річковий (категорія «вразливий») та йорж-носар (категорія «зникаючий»).

В цілому іхтіофауна басейну характеризується переважанням придонних і придонно-пелагічних видів і має в цілому загально прісноводний характер. Більшість риби пристосована до життя в умовах середнього і в меншій мірі, низького насичення киснем води з переважанням бентофагів (тварин, які харчуються організмами, що живуть на дні водойм). Переважна більшість видів нереститься у весняно-літньо та раньо-весняний періоди У той же час необхідно

відзначити, що з риб, які належать до різних екологічних груп, найбільш схильними до негативного впливу господарської діяльності людини, виявилися донні, часто приурочені до водойм з хорошою проточною води, оксифільні риби, які харчуються бентосом. Всі ці зміни пов'язані з погіршенням умов проживання риб і, перш за все, з зарегулюванням, і забрудненням промисловими стічними водами як корінного русла Сіверського Дінця, так і його додаткової системи.

До неаборигенних видів можна віднести акліматизовані види риби (білий та строкатий товстолобик, амур білий), ці види не здатні розмножуватися в наших умовах їх розповсюдження обмежено територіями спеціальних товарних рибних господарств, поодинокі особини зустрічаються у річках області, але вони не мають суттєвого впливу на аборигенні види риб.

Основним показником рівня ведення мисливського господарства є динаміка чисельності мисливських видів тварин в угіддях. Максимальний ефект від ведення мисливського господарства досягається при чисельності фауни, близькій до оптимальної, що обумовлено можливістю експлуатувати запаси дичини без шкоди для її відтворення.

3.2. Поводження з відходами

За даними Головного управління статистики у Луганській області, у 2019 році в області утворилося 443,44 тис. т відходів I-IV класів небезпеки (79,5 % відносно до 2018 року), з яких від економічної діяльності – 349,18 тис. т, від домогосподарств – 94,26 тис. т.

За ступенем небезпечності суб'єктами господарювання області було утворено 5,51 тис. т відходів I класу небезпеки, 0,27 тис. т – II класу небезпеки, 5,46 тис. т – III класу небезпеки та 432,20 тис. т – IV класу небезпеки.

На кінець 2019 року у спеціально відведених місцях накопичено 64758,0 тис. т відходів (100,5 % відносно до 2018 року), з яких відходи I-III класів небезпеки – 861,96 тис. т (100,3 %). 176,51 тис. т відходів I-IV класів небезпеки тимчасово зберігаються на території підприємств.

Утилізовано протягом 2019 року було 42,13 тис. т відходів всіх класів небезпеки (92,5 % відносно до 2018 року), спалено – 31,56 тис. т (104,8%), видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти – 378,83 тис. т (78,9 %).

Найбільшими утворювачами відходів на підконтрольній частині області є ВП «Луганська ТЕС», ТОВ «ДТЕК СХІДЕНЕРГО», ПрАТ «Рубіжанський картонно-тарний комбінат», ТОВ «Науково-виробниче підприємство «Зоря», ПрАТ «Сєверодонецьке об'єднання АЗОТ», шахти ПАТ «Лисичанськвугілля» та ДП «Первомайськвугілля».

Однак, починаючи з 2014 року, через окупацію значної території області значно зменшилося коло підприємств, що звітують до Головного управління статистики у Луганській області щодо обсягів утворення та накопичення відходів.

Таблиця 9. Динаміка основних показників поводження з відходами I-IV класів небезпеки, тис. т

№ з/п	Показники	2017 рік	2018 рік	2019 рік
1	2	3	4	5
1	Утворено	644	557,5	443,4
2	Одержано від інших підприємств	190,3	147,4	160,4
3	Спалено	71,2	30,1	31,6
3.1	у тому числі з метою отримання енергії	60,2	18,8	20,0
4	Використано (утилізовано)	90,2	45,5	42,1
5	Направлено в сховища організованого складування (поховання)	н.д.	479,4	378,8
6	Передано іншим підприємствам	80,5	57,0	56,2
7	Втрати відходів внаслідок витікання, випаровування, пожеж, крадіжок	0,0001	0,002	0,0004
8	Наявність на кінець звітного року у сховищах організованого складування та на території підприємств	71883	64763,4	64758,0

Поводження з твердими побутовими відходами (далі – ТПВ) в області складається переважно із системи збору відходів від населення, вивезення та захоронення на полігонах та звалищах. У той же час, у регіоні відсутні сміттесортувальні та сміттєпереробні заводи, комплекси, не забезпечено широке впровадження роздільного збору ТПВ, що не сприяє поліпшенню екологічної ситуації у районах розташування полігонів та звалищ ТПВ.

Централізованою системою збору і вивозу відходів охоплено близько 62,9 % населення області. Відсутня така система переважно у сільській місцевості, де органам місцевого самоврядування важко забезпечити захоронення відходів через відсутність полігонів ТПВ. Це призводить до утворення несанкціонованих сміттєзвалищ у природних рельєфних утвореннях – ярах, схилах, долинах річок, які є джерелами забруднення ґрунтів, поверхневих та підземних вод та повітря.

Відповідно до наказу Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 19.09.2006 № 308 затверджена щорічна форма звітності «Звіт про поводження з твердими побутовими відходами». Згідно із звітом за 2019 рік на території області, підконтрольній українській владі, зібрано 667916,83 м³ (158536,56 т) ТПВ. За звітній період захоронено на полігонах 672597,69 м³ (161586,14 т) ТПВ.

Особливу групу відходів становлять непридатні та заборонені до використання хімічні засоби захисту рослин (пестициди й отрутохімікати) (далі – ХЗЗР), які не можна використовувати за прямим призначенням внаслідок

деяких інфекцій та паразитарних	66	272	38	141	41	139	42	129
з них від туберкульозу	17	93	5	57	14	54	16	62
хвороби, зумовленої вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ)	26	55	17	25	12	32	17	22
новоутворень	1236	1329	705	925	694	946	768	943
хвороб системи кровообігу	8910	6319	5788	4376	5328	4270	5387	4312
хвороб органів дихання	146	449	115	323	102	307	78	286
хвороб органів травлення	441	813	230	474	225	425	229	452
природжених вад розвитку, деформації хромосомних аномалій	22	31	10	13	11	11	14	17

4. SWOT-аналіз екологічної ситуації в Луганській області

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Значні можливості партнерської взаємодії бізнесу та влади для покращення екологічного стану в області. ▪ Значна концентрація науково-дослідних установ та підприємств. ▪ Наявність об'єктів та територій природно-заповідного фонду. ▪ Наявність значних площ лісових насаджень. ▪ Фінансування завдань Стратегії з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища. ▪ Зниження рівня впливу на ґрунти та поверхневі водні об'єкти області за рахунок будівництва нових та реконструкції існуючих очисних споруд та каналізаційних колекторів. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Складний екологічний стан області. ▪ Забруднення повітряного басейну. ▪ Забруднення малих та великих річок. ▪ Значна кількість накопичених промислових відходів. ▪ Відсутність стаціонарних постів екологічного контролю транспортних засобів. ▪ Низький рівень озеленення великих міст і середніх населених пунктів області. ▪ Зношеність обладнання, старі та недосконалі технології очистки стічних вод. ▪ Відсутність системи роздільного збору та переробки твердих побутових відходів. ▪ Посилення антропогенного навантаження на територію області, виділення територій під промислові розробки без урахування питань екології. ▪ Низький рівень інформованості населення області про стан навколишнього середовища. ▪ Відсутність належного громадського контролю за охороною довкілля
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Фінансування заходів Стратегії з державного, місцевих бюджетів, за рахунок інвестицій та міжнародної технічної допомоги. ▪ Підвищення якості елементів довкілля. ▪ Формування екологічної свідомості населення області та активності широкого кола громадськості щодо регіональної екологічної ситуації та місцевих проблем. ▪ Використання альтернативних джерел енергії 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Порушення вимог природоохоронного законодавства суб'єктами господарювання. ▪ Збільшення цін на природоохоронне устаткування та обладнання. ▪ Подальше розміщення екологічно небезпечних виробництв. ▪ Несприятливі погодні умови та природні явища. ▪ Високий рівень захворюваності, у т. ч. алергічні захворювання. ▪ Ризик техногенних аварій.

5. Аналіз альтернативних сценаріїв екологічної ситуації в регіоні

Сценарний підхід є ефективним інструментом стратегічного планування, оскільки дозволяє з єдиних позицій вирішувати завдання багатоваріантності розвитку екологічної ситуації.

Сценарій розвитку є описом послідовності подій від теперішнього до майбутнього стану екологічної ситуації регіону, що ґрунтується на припущеннях.

Необхідною умовою успішності планування, крім об'єктивного аналізу стану довкілля в регіоні, є найбільш вірогідні прогнози, побудовані на статистично зафіксованих тенденціях і кількісних показниках. Опрацьовується кілька варіантів сценаріїв розвитку: базовий, оптимістичний та песимістичний. Альтернативні базовому сценарію необхідні для подальшого перегляду, корекції (за потреби) цілей та завдань регіональної стратегії та стратегічного бачення.

Оптимістичний сценарій розвитку екологічної ситуації в області передбачає використання можливостей та сильних сторін за умови нейтралізації загроз та слабких сторін, визначених у SWOT-аналізі. А саме, покращення екологічного стану та здоров'я населення можливе при збільшенні сум та розширенні джерел фінансування природоохоронних заходів, використання альтернативних джерел енергії, будівництві та модернізації об'єктів природоохоронної інфраструктури.

Песимістичний сценарій заснований на припущенні, що зовнішні та внутрішні загрози, слабкі сторони, визначені у SWOT-аналізі, здійснюють суттєвий вплив, послаблюючи дію сильних сторін та можливостей, що погіршує існуючу ситуацію в регіоні, незважаючи на заходи з реалізації завдань Стратегії. Основними загрозами та слабкими сторонами є порушення суб'єктами господарювання природоохоронного законодавства, збільшення вартості природоохоронного обладнання, подальше розміщення екологічно небезпечних виробництва, ризик техногенних аварій, складний екологічний стан області, значна кількість накопичених відходів, зношеність обладнання та недосконалість технологій очистки стічних вод та інше.

Ситуативний сценарій «Збереження status quo» передбачає збереження поточного стану довкілля, сильні сторони та можливості регіону зможуть зменшити їх вплив або нейтралізувати вплив загроз та ризиків.

Аналіз та оцінка соціально-економічної, демографічної, екологічної ситуації в регіоні з урахуванням проведення Операції об'єднаних сил на території області дає змогу припустити, що найбільш реальним розвитком подій на найближчі роки є сценарій «Збереження status quo». Передбачається запобігання погіршенню та утримання темпів поступового покращення стану довкілля та здоров'я населення. Досягнення цілей з охорони довкілля, у тому числі здоров'я населення Луганської області в реальному вимірі має спиратися на використання сильних сторін регіону, максимальне використання зовнішніх можливостей, врахування слабких сторін та мінімізації зовнішніх загроз.

6. Оцінка наслідків реалізації Стратегії розвитку Луганської області на 2021–2027 роки на довкілля

На підставі оцінювання ймовірних впливів на компоненти довкілля (атмосферне повітря, водні та земельні ресурси, ґрунти, кліматичні фактори та рівні шумового, теплового, вібраційного забруднення та здоров'я населення) сукупний вплив від реалізації Стратегії розвитку Луганської області на 2021–2027 роки є несуттєвим та екологічно допустимим. Оцінювання проводиться у даному випадку у часовій перспективі та у порівнянні з нульовою альтернативою. Використовується якісна характеристика у зв'язку з відсутністю у відкритому доступі достатніх масивів даних. Реалізації Стратегії та її цілей та завдань, які на виконання екологічних цілей передбачають модернізацію вугледобувної галузі, покращення енергопостачання та розвиток альтернативної енергетики, створення системи поводження з твердими побутовими відходами, раціональне використання водних ресурсів, зменшення забруднення навколишнього середовища стічними водами, створення системи спостереження за станом навколишнього середовища, охорони та розширення територій та об'єктів природно-заповідного фонду на довгостроковий період (7 років), буде мати незначний вплив на стан довкілля, який буде обумовлений впливом існуючих незмінних факторів. Реалізація Стратегії не буде мати негативний вплив на рівень забруднення довкілля та буде сприяти його зменшенню, що є важливим індикатором регіонального розвитку. Короткостроковий та середньостроковий періоди не розглядаються, оскільки термін реалізації Стратегії складає 7 років. У порівнянні з нульовою альтернативою вплив на довкілля оцінюється як незначний, оскільки як зазначалося вище буде обумовлений впливом існуючих незмінних факторів.

Таблиця 8. Оцінка ймовірного впливу Стратегії на довкілля відповідно до контрольного переліку.

№ з/п	Чи може реалізація Стратегії спричинити	Негативний вплив			Пом'якшення стану
		так	ймовірно	ні	
Повітря					
1	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			•	+
2	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?			•	
3	Погіршення якості атмосферного повітря?			•	+
4	Появу джерел неприємних запахів?			•	

5	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			•	
Водні ресурси					
6	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?			•	
7	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			•	+
8	Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			•	
9	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			•	
10	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			•	+
11	Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			•	
12	Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			•	
13	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			•	
14	Зміни напрямку або швидкості потоків підземних вод?			•	
15	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?			•	
16	Забруднення підземних водоносних горизонтів?			•	
Відходи					
17	Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?			•	+

18	Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?			•	+
19	Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?			•	+
20	Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами?			•	+
21	Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			•	
Земельні ресурси					
22	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?			•	
23	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			•	
24	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			•	
25	Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			•	
26	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?			•	
27	Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями місцевих громад?			•	
Біорізноманіття та рекреаційні зони					
28	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			•	
29	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			•	+
30	Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?		•		

31	Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			•	
32	Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?			•	+
33	Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			•	+
34	Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			•	
Населення та інфраструктура					
35	Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?			•	+
36	Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?		•		
37	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему, зміни в структурі транспортних потоків?		•		
38	Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?	•			
39	Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?			•	
40	Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			•	
Екологічне управління та моніторинг					
41	Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			•	
42	Погіршення екологічного моніторингу?			•	
43	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			•	

44	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			•	
Інше					
45	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			•	
46	Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			•	
47	Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			•	+
48	Суттєве порушення якості природного середовища?			•	
49	Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			•	
50	Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			•	

Транскордонні наслідки реалізації Стратегії відсутні, оскільки її реалізація не матиме наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, сусідніх держав.

7. Моніторинг наслідків для довкілля від реалізації Стратегії розвитку Луганської області на 2021–2027 роки

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Стратегії. Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, необхідно відстежувати під час реалізації Стратегії, зокрема для виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення. Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 № 1272. Моніторинг здійснюється з метою виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення здійснення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування, а також у разі виявлення негативних наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, вжиття заходів для їх усунення. Результати моніторингу мають бути доведені до природоохоронних органів та органів охорони здоров'я та громадськості.

Для здійснення моніторингу замовник документа державного планування розробляє заходи з урахуванням результатів громадського обговорення, консультацій з органами виконавчої влади у процесі проведення стратегічної екологічної оцінки та транскордонних консультацій (у разі їх проведення). Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

- виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три-п'ять, 10-15 років, 50-100 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;

- запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;

- виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

З метою забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля, у тому числі за станом здоров'я населення, замовник визначає:

- зміст заходів, передбачених для здійснення моніторингу, та строки їх виконання;

- кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;

- кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних

наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;

– методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати;

– періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями;

– засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку.

Замовник протягом п'яти робочих днів з дня затвердження документа державного планування розміщує на власному офіційному веб-сайті заходи, передбачені для здійснення моніторингу, і письмово повідомляє про це Міндовкілля.

З метою забезпечення здійснення моніторингу замовник своїм рішенням може утворювати групи експертів, що відповідальні за здійснення моніторингу (моніторингові групи), визначати їх склад та порядок роботи.

Результати моніторингу замовник оприлюднює на власному офіційному веб-сайті один раз на рік протягом строку дії документа державного планування та через рік після закінчення такого строку.

Моніторинг базується на розгляді обмеженого числа відібраних показників (індикаторів) за кожним зі стратегічних напрямів та аналізі досягнення запланованих результатів. Система індикаторів реалізації Стратегії включає економічні та екологічні показники:

Стратегічна ціль 1. Економічне зростання регіону: конкурентоспроможність, смарт-спеціалізація, сприятливе бізнес-середовище:

- Кількість впроваджених нових технологічних процесів, у т. ч. маловідходних та ресурсощадних.

- Кількість виробників органічних видів продукції.

- Кількість туристів.

- Кількість представників мікро-, малого та середнього бізнесу у сфері туризму та креативних індустрій у регіоні.

- Кількість та одноразова місткість підприємств готельного господарства.

- Кількість санаторіїв та закладів відпочинку та їхня місткість.

Стратегічна ціль 2. Відновлення критичної інфраструктури регіону:

- Витрати палива на обсяг електроенергії, виробленої на ТЕС.

- Реконструкція «Северодонецька ТЕЦ».

- Протяжність збудованих та модернізованих мереж централізованого водопостачання та водовідведення населених пунктів, у тому числі 30-ти кілометрової зони вздовж лінії розмежування.

- Кількість збудованих та модернізованих свердловини питної води, у тому числі 30-ти кілометрової зони вздовж лінії розмежування.

- Кількість збудованих та модернізованих каналізаційних колекторів, у тому числі 30-ти кілометрової зони вздовж лінії розмежування.

- Кількість збудованих та модернізованих насосних станцій, у тому числі 30-ти кілометрової зони вздовж лінії розмежування.

- Кількість збудованих та модернізованих очисних споруд, у тому числі 30-ти кілометрової зони вздовж лінії розмежування.

Стратегічна ціль 3. Ефективне управління, орієнтоване на людину:

- Будівництво центрального об'єкту поводження з ТПВ.

- Відсоток охоплення населення області послугою з вивезення ТПВ.

- Кількість введених в експлуатацію сміттесортувальних/сміттєпереробних станцій/комплексів.

- Кількість ліквідованих несанкціонованих сміттєзвалищ.

- Протяжність збудованих/реконструйованих магістральних та розподільчих водоводів.

- Питомі витрати при виробництві тепла котельнями.

- Частка втрат в електромережах.

- Частка втрат у тепломережах.

- Частка місцевих альтернативних видів палива в місцевих паливно-енергетичних балансах.

- Кількість об'єктів на території області з використанням альтернативної енергетики.

- Кількість термомодернізованих будівель.

- Кількість житлових будівель, обладнаних засобами обліку теплової енергії.

- Кількість ЕСКО договорів.

- Викиди CO₂ до рівня 1990 року.

- Площа земель природно-заповідного фонду.

- Лісистість території;

- Площа цілинного степу.

8. Резюме

Звіт про СЕО проекту змін до Стратегії розвитку Луганської області на 2021–2027 роки складено з урахуванням вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» та Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затвердженими наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296.

Цілі та завдання Стратегії відповідають стратегічним цілям державної екологічної політики, визначеним Законом України від 28.02.2019 № 2697 «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року».

Реалізація цілей та завдань Стратегії з великою мірою ймовірності не призведе до виникнення нових негативних впливів на довкілля, у т. ч. на здоров'я населення.

В. о. директора Департаменту
економічного розвитку та
зовнішньоекономічної діяльності
облдержадміністрації

Єгор СКИРТАЧ

«26» квітня 2021 р.